

ICDO
CIDD

Rapport van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling 2003

31 maart 2004

Secretariaat: J. Verschooten
p/a Federaal Planbureau
Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

Tel: (02) 507.73.11
Fax: (02) 507.73.73
<http://www.icdo.fgov.be>

Inhoudstafel

1. De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling	3
1.1. Opdrachten en omgevingsfactoren	3
1.2. Samenstelling	5
1.3. Secretariaat	10
1.4. Vergaderfrequentie en -aanwezigheden	11
2. Activiteiten 2003	13
2.1. De voorbereiding van het voorontwerpplan 2004 - 2008	13
2.2. Het voorontwerp van federaal plan	18
2.3. De voorbereiding van het ontwerpplan	21
2.4. Het activiteitenrapport 2002	25
2.5. Werkgroepen	26
2.6. Het ICDO-secretariaat	28
3. Besluit	31
4. Bijlagen	33
Bijlage 1: Koninklijk besluit van 22 oktober 2003 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 19 september 2000 houdende vaststelling van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2000-2004	33
Bijlage 2: Koninklijk besluit van 8 december 2003 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (Belgisch Staatsblad van 30.01.2004)	35
Bijlage 3: Koninklijk Besluit tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling.	40
Bijlage 4: Oriëntaties betreffende de inhoud van het Tweede Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling ICDO - 17 februari 2003	46
Bijlage 5: Voorstel van structuur voor het Tweede Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling 2004-2008	49
Bijlage 6: Samenstelling werkgroepen	59

Bijlage 7:	Koninklijk besluit van 2 april 2003 tot wijziging van het koninklijk besluit van 9 januari 2000 tot bepaling van de algemene regels van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling (Belgisch Staatsblad van 11.04.2003)	62
Bijlage 8:	Koninklijk besluit van 11 december 2003 houdende organisatie van de toekenning van toelagen aan projecten van informatie-verspreiding en informatiesessies voorgesteld door verenigingen en aan reportageprojecten voorgesteld door media in het kader van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 (Belgisch Staatsblad 17.12.2003)	64
Bijlage 9:	De aankondiging van de raadpleging in het Belgisch Staatsblad (Belgisch Staatsblad 12.02.2004 - ed. 2)	67

Voorwoord van de voorzitter

De werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling was in 2003 hoofdzakelijk gericht op het opstellen van het voorontwerp van het tweede federale Plan Duurzame Ontwikkeling, dat in december kon worden goedgekeurd. Dit tweede plan moet mee het bewijs leveren dat duurzame ontwikkeling geen kortstondige bevlieging is, maar integendeel een structureel gegeven vormt voor de toekomst.

Ik wil in dit voorwoord graag twee elementen beklemtonen die belangrijk waren bij de totstandkoming van dit document. Vooreerst was het voorontwerp, meer dan dit het geval was voor het eerste plan, het resultaat van een denkoefening die met experts en vertegenwoordigers van de verschillende overheidsdiensten werd ondernomen. Via de werking van de verschillende thematische werkgroepen droegen een honderdvijftigtal personen bij tot deze ontwerp tekst. Dit is een duidelijk teken van de vooruitgang die tijdens de voorbije jaren op het vlak van capaciteitsopbouw werd geboekt. Het voorontwerp is in die zin ook een momentopname van het duurzame ontwikkelingsdenken van de federale overheidsdiensten anno 2003.

Deze benadering was uiteindelijk slechts mogelijk dank zij de gezamenlijke inzet van de drie instellingen die vandaag op het federale beleidsniveau het duurzame ontwikkelingslandschap bevolken: de ICDO en haar secretariaat, de Programmatrische federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling en de Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau. Deze samenwerking legt mee de basis om tijdens de volgende jaren de federale duurzame ontwikkelingswerking verder te versterken.

Ook de beslissing van de Ministerraad van 3 november 2003 om in de toekomst een directere band te creëren met de verschillende federale regeringsleden, zonder evenwel de permanente vertegenwoordiging vanuit de verschillende federale overheidsdiensten uit het oog te verliezen kan hiertoe een belangrijke bijdrage leveren.

Ondanks de vele inspanningen die ook het voorbije jaar weer geleverd werden door de verschillende medewerkers, waarvoor ik hen graag bij deze ook uitdrukkelijk dank, is het eens te meer duidelijk dat we nog maar aan het begin staan van een langdurig en ingrijpend proces dat België samen met de rest van de wereld op weg moet helpen naar een duurzame ontwikkeling.

Fernand Sonck,
Voorzitter.

1. De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling

De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling, hierna ICDO genoemd, werd opgericht door de Wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling, hierna de Wet van 5 mei 1997 genoemd (Belgisch Staatsblad, 18 juni 1997). Zij vatte haar activiteiten aan op 11 september 1997 en publiceerde ondertussen reeds vijf jaarrapporten die kunnen geconsulteerd worden op de website <http://www.ICDO.fgov.be>.

1.1. OPDRACHTEN EN OMGEVINGSFACTOREN

Volgens de Wet van 5 mei 1997 ligt de belangrijkste opdracht van de ICDO in de voorbereiding en de opvolging van het vierjaarlijks Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling (hierna Plan genoemd). De ICDO draagt de eindverantwoordelijkheid voor het opstellen van een voorontwerp van Plan, waarrond een brede raadpleging wordt georganiseerd. Ze verwerkt de ontvangen adviezen en opmerkingen en herwerkt het voorontwerp op basis hiervan tot een ontwerp van Plan. Dat ontwerp legt ze vervolgens voor aan de ministerraad. Het is uiteindelijk de Koning die het Plan vaststelt bij een in ministerraad overlegd besluit. Het eerste Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2000-2004 werd goedgekeurd door de regering midden 2000. Het tweede Plan dient in 2004 door de regering vastgesteld te worden.

Via onder meer de coördinatie van de jaarlijkse verslagen van haar leden over het beleid inzake duurzame ontwikkeling en over de uitvoering van het Plan in de federale overheidsdiensten en publieke instellingen, zorgt de ICDO voor de opvolging van de uitvoering van het Plan. De ICDO stelt ten slotte jaarlijks voor 31 maart een rapport op over haar werkzaamheden van het voorbije jaar. Dat rapport wordt, samen met de rapporten van de leden, bezorgd aan de federale regering, de Wetgevende Kamers en de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO). Het is ook beschikbaar voor het grote publiek, via de ICDO-website.

Zowel voor de vlotte totstandkoming van het plan als voor de opvolging ervan, bouwt de ICDO, voornamelijk via haar leden, aan structurele samenwerkingsverbanden met de verschillende federale overheidsdiensten en overheidsinstellingen. Eenzelfde samenwerking wordt, weliswaar rekening houdend met ieders bevoegdheden, nagestreefd met de gewesten en gemeenschappen, via de binnen de ICDO opgenomen vertegenwoordigers van de gewest- en gemeenschapsregeringen.

De Wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (Belgisch Staatsblad 11 mei 1999) en de Wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de gasmarkt en het fiscaal statuut van de elektriciteitsproducenten (Belgisch Staatsblad 11 mei 1999) bepalen dat de ICDO geraadpleegd wordt bij het totstandkomen van respectievelijk het indicatief programma van productiemiddelen voor elektriciteit en het indicatief plan van bevoorrading in aardgas.

In 2000 gaf de ministerraad aan de ICDO-leden van de hierbij betrokken federale overheidsdiensten de opdracht om jaarlijks verslag uit te brengen van hun acties binnen het kader van het Federaal plan ter bestrijding van verzuring en troposferische ozon 2000-2003 (ministerraad 31 mei 2000).

Een in 2002 opgedoken omgevingsfactor, die de ICDO-werking in 2003 sterk heeft beïnvloed, betreft de Programmatorische federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling, hierna POD DO genaamd, die in het kader van de Copernicushervorming, door het Koninklijk Besluit van 25 februari 2002 opgericht werd. Deze Programmatorische Overheidsdienst vervoegt de reeds binnen de Wet van 5 mei 1997 vermelde actoren en kreeg de volgende opdrachten:

- de voorbereiding van het beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de coördinatie van de uitvoering van het beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de terbeschikkingstelling van expertise.

De uitoefening van die opdrachten dient volgens artikel 2 van het oprichtingsbesluit evenwel te gebeuren "onverminderd de opdrachten die aan de ICDO en aan het Federaal Planbureau door de Wet van 5 mei 1997 toegekend zijn".

Het Koninklijk Besluit van 2 april 2003 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 9 januari 2000 tot bepaling van de algemene regels van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling, wijst de POD DO aan als organisator van deze raadpleging (zie bijlage 7). Hierdoor krijgt de POD DO ook een belangrijke rol binnen de ganse problematiek van sensibilisatie, informatie en vorming betreffende duurzame ontwikkeling. De POD DO zou een beroep kunnen doen op vijftien ambtenaren die via detachering toegewezen worden. Op 12 november 2002 trad de voorzitter van de POD DO in dienst en in de loop van 2003 werden tien ambtenaren naar de POD DO gedetacheerd.

In de federale regeringsverklaring van 14 juli 2003 stelt de nieuwe federale regering dat "milieu, mobiliteit en duurzame ontwikkeling centrale aandachtspunten worden van de actie van de nieuwe regering".

Betreffende het beleid van duurzame ontwikkeling lezen we in deze verklaring: "In de volgende legislatuur zal werk gemaakt worden van de uitvoering van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling 2000-2004. Tevens zal een nieuw Plan voor de daaropvolgende vier jaar worden voorbereid. Hierin zal ook de Europese Duurzaamheidsstrategie en de slotverklaring van de wereldtop van Johannesburg in augustus 2002 worden vertaald.

In de diverse federale overheidsdiensten zullen "cellen van duurzame ontwikkeling" opgericht worden, die alle belangrijke overheidsbeslissingen op hun effect inzake duurzame ontwikkeling zullen beoordelen. Dat mag evenwel nooit leiden tot een bijkomende vertraging in de besluitvorming. De vooruitgang van het beleid inzake duurzame ontwikkeling zal jaarlijks worden onderzocht door de ministerraad, op basis o.m. van een rapport van de Task-force van het Federaal Planbureau over duurzame ontwikkeling, van een verslag van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) over de uitvoering van het plan in elke administratie en elke federale instelling en een begeleidend advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling. Deze verslagen zullen aan het Parlement worden overgezonden."

Op 3 oktober 2003 trof de ministerraad twee beslissingen die van belang zijn voor de verdere ICDO-werking. Een eerste beslissing betreft het verlengen van de looptijd van het eerste federaal plan duurzame ontwikkeling met drie maanden,

zodat dit slechts afloopt op 18 december 2004. (zie bijlage 1 en verder 2.1) De tweede beslissing betreft een wijziging van de samenstelling van de ICDO en van de manier waarop de ICDO een nieuw plan voorbereidt via een aanpassing van het Koninklijk Besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (zie bijlage 2 en verder 1.2 samenstelling en 2.1.2.c. Verwerking van de raadpleging/opstellen van het ontwerp van plan). In bijlage 3 vindt u een aangepaste versie van het koninklijk besluit tot vaststelling van die algemene regels.

1.2. SAMENSTELLING

De ICDO bestond tijdens de voorbije jaren uit ambtenaren van verschillende federale overheidsdiensten. Die ambtenaren vertegenwoordigden elk een lid van de federale regering. Tijdens de parlementaire bespreking van het wetsontwerp dat de basis legde voor de Wet van 5 mei 1997 werd een degelijke vertegenwoordiging door ambtenaren - en dus niet door kabinetsleden - verantwoord omdat het verzekeren van een maximale continuïteit noodzakelijk is binnen de voorbereiding, uitvoering en opvolging van het geplande duurzame-ontwikkelingsbeleid.

Omdat in het verleden sommige federale regeringsleden sterk uiteenlopende bevoegdheden verwierven en het bijgevolg voor hen moeilijk was om één vertegenwoordiger te vinden die op al die terreinen thuis was, ontstond tijdens de voorbije jaren een praktijk waarbij sommige regeringsleden, naast een officiële vertegenwoordiger/ICDO-lid eveneens een tweede vertegenwoordiger/expert aanwezig waren. Het aanwijzen van experts werd in 2001 ook gebruikt toen door de verdergaande regionalisering bepaalde bevoegdheden overgedragen werden aan de gewesten of gemeenschappen, waardoor de verdere opvolging van sommige acties uit het Plan tijdens de overgangsfase in het gedrang dreigde te komen.

Op 3 oktober 2003 ging de ministerraad akkoord met een wijziging van de samenstelling van de ICDO via een aanpassing van het Koninklijk Besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling.

De Wet van 5 mei 1997 bepaalt in artikel 16 dat de ICDO samengesteld is uit een vertegenwoordiger van elk lid van de federale regering en een vertegenwoordiger van het Federaal Planbureau. Zoals hogervermeld ontstond in de praktijk de gewoonte om voor deze vertegenwoordiging 'hogere ambtenaren' aan te wijzen. In het ICDO-advies van 6 november 2000 betreffende "de evaluatie van de Wet van 5 mei 1997 en de uitvoering ervan tijdens de voorbije drie jaren" (zie ICDO-rapport 2000, bijlage 1), werd erop gewezen dat die specifieke invulling van de wet leidde tot een zeker dubbelzinnig statuut voor de ICDO-leden. Als ambtenaar konden zij zorgen voor de continuïteit die nodig is voor de voorbereiding, de implementatie en de opvolging van het federaal plan. Ook voor het leerproces en de capaciteitsopbouw rond het duurzame ontwikkelingsbeleid was een grote stabiliteit binnen de samenstelling van de Commissie zeker een belangrijk pluspunt. Maar die ambtenaren hadden niet altijd voldoende contact met het regeringslid om effectief in zijn of haar naam te spreken. Dat riep vragen op in verband met het politieke draagvlak van de voorstellen en acties van de ICDO.

De regering besliste op 3 oktober 2003 een einde te maken aan deze in de praktijk gegroeide dubbelzinnigheid. Ze behield hierbij de Wet van 5 mei 1997 en dus de bepaling dat "elk lid van de federale regering een vertegenwoordiger aanduidt als lid van de ICDO". Binnen het Koninklijk Besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de ICDO, wordt echter een nieuwe eerste paragraaf toegevoegd die als volgt luidt:

De Wet van 5 mei 1997 bepaalt in artikel 16 dat de ICDO samengesteld is uit een vertegenwoordiger van elk lid van de federale regering, een vertegenwoordiger van het Federaal Planbureau en een vertegenwoordiger van elke gewest- en gemeenschapsregering. Zoals hogervermeld ontstond in de praktijk, onder meer op basis van de parlementaire bespreking van het wetsontwerp dat later de Wet van 5 mei 1997 werd, de gewoonte om voor deze vertegenwoordiging 'hogere ambtenaren' aan te wijzen. In het ICDO-advies betreffende de evaluatie van de Wet van 5 mei 1997, werd erop gewezen dat die specifieke invulling van de wet leidde tot een zeker dubbelzinnig statuut voor de ICDO-leden. Als ambtenaar konden zij zorgen voor de continuïteit die nodig is voor de voorbereiding, de implementatie en de opvolging van het federaal plan. Ook voor het leerproces en de capaciteitsopbouw rond het duurzame ontwikkelingsbeleid was een grote stabiliteit binnen de samenstelling van de Commissie zeker een belangrijk pluspunt. Maar die ambtenaren hadden niet altijd voldoende contact met het regeringslid om effectief in zijn of haar naam te spreken. Dat riep vragen op in verband met het politieke draagvlak van de voorstellen en acties van de ICDO.

De regering besliste op 3 oktober 2003 een einde te maken aan deze in de praktijk gegroeide dubbelzinnigheid. Ze behield hierbij de Wet van 5 mei 1997 en dus de bepaling dat "elk lid van de federale regering een vertegenwoordiger aanduidt als lid van de ICDO". Binnen het Koninklijk Besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de ICDO, wordt echter een nieuwe eerste paragraaf toegevoegd die als volgt luidt:

"Art. 12 § 1 De Commissie wordt bijgestaan door één vertegenwoordiger van elke federale overheidsdienst en door één vertegenwoordiger van elke programmatorische federale overheidsdienst".

De vertegenwoordiger van elke federale overheidsdienst wordt aangewezen door de voorzitter van het directiecomité van deze overheidsdienst. Hij behoort tot de cel duurzame ontwikkeling van de federale overheidsdienst die hij vertegenwoordigt. De vertegenwoordiger van elke programmatorische federale overheidsdienst wordt aangewezen door de voorzitter van deze overheidsdienst. Hij behoort tot de cel duurzame ontwikkeling van de programmatorische federale overheidsdienst die hij vertegenwoordigt.

Volgens de begeleidende nota van Minister F. Van den Bossche wordt met die wijziging een drievoudig doel nagestreefd: 1. de in het regeerakkoord in het vooruitzicht gestelde cellen duurzame ontwikkeling van elke administratie integreren in de werking en besluitvorming van de ICDO; 2. de tijdens de voorbije jaren met betrekking tot duurzame ontwikkeling opgebouwde knowhow van de administraties consolideren en de administraties blijvend betrekken bij de toekomstige ICDO-werking en 3. een groter draagvlak bezorgen aan het voorontwerp van de federale plannen inzake duurzame ontwikkeling.

De vertegenwoordigers van de federale regeringsleden worden voor een periode van vier jaar benoemd door de Koning bij een in ministerraad overlegd besluit.

Hun mandaat is hernieuwbaar. De Wet van 5 mei 1997 nodigde ook de regeringen van de gewesten en gemeenschappen uit om een vertegenwoordiger in de Commissie aan te wijzen. De verschillende regeringen gingen hier effectief op in.

Dat de procedure van benoeming van de federale leden behoorlijk zwaar is, werd ook in 2003 bevestigd. Na enkele in de ministerraad getroffen beslissingen eind 2002/begin 2003, vonden er tijdens de volgende maanden enkele wijzigingen plaats wegens pensionering of het wijzigen van de opdrachten van leden. Die wijzigingen werden evenwel (nog) niet voorgelegd aan de ministerraad. Voor de benoeming van de heer Vander Beke beschikt het ICDO-secretariaat wel over een beslissing van de ministerraad, die evenwel (nog) niet geofficialiseerd werd via de publicatie van een koninklijk besluit. Gezien de ondertussen door de ministerraad van 3 oktober 2003 getroffen beslissing, is het niet uit te sluiten dat de regering geen initiatief meer zal nemen om die feitelijke situaties te officialiseren, maar onmiddellijk de leden zal aanwijzen volgens de nieuwe formule.

In afwachting van de publicatie van dat koninklijk besluit lopen de mandaten van de vroegere leden verder. Gezien de ministerportefeuilles van de leden van de nieuwe regering evenwel niet volledig aansluiten op die van hun voorgangers leidt dat zowel op vlak van het aantal als op het vlak van de bevoegdheden tot een discrepantie tussen de huidige federale regeringsleden en de zetelende vertegenwoordigers binnen de ICDO. Bepaalde regeringsleden, van wie de meeste staatssecretarissen, hebben momenteel geen vertegenwoordiger binnen de ICDO, terwijl bijvoorbeeld de huidige Minister van Economie, Energie, Wetenschapsbeleid en Buitenlandse Handel eind 2003 niet minder dan vier vertegenwoordigers heeft.

Traditiegetrouw bevat het jaarlijks activiteitenrapport van de ICDO een overzicht van de samenstelling van de commissie op 31 december van het betreffende jaar. Rekening houdend met de voorgaande opmerkingen was dit voor 2003 geen eenvoudige opgave. Er werd geopteerd voor een weergave van de feitelijke situatie. Gezien alle leden benoemd werden door de vorige regering, wordt voor een aantal leden ook verwezen naar de bevoegdheden van het toenmalige regeringslid dat het betrokken ICDO-lid aanwees. Zoals net vermeld sluiten deze immers echter niet steeds aan bij de bevoegdheidsverdeling binnen de huidige regering. Voor de volledigheid vermelden we, waar mogelijk, ook de namen van de plaatsvervangers (cf. artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de ICDO). Ook wordt voor de federale leden van wie het mandaat toegekend werd door een ander koninklijk besluit dan dat van 22 oktober 2001 (na het aflopen van de eerste mandaten 1997-2001), de specifieke duur van het mandaat vermeld. Wanneer een benoemd lid ondertussen effectief vervangen is door een persoon van wie (voorlopig) het benoemingsbesluit ontbreekt, wordt dit feitelijke lid vermeld maar wordt telkens achteraan ook naar het officieel benoemde lid verwezen. Voor de vertegenwoordigers van de gewest- en gemeenschapsregeringen verwijzen we naar de datum waarop zij hun mandaat van hun regering ontvingen.

Op 31 december 2003 kende de ICDO, rekening houdend met die opmerkingen volgende feitelijke samenstelling:

Voorzitter:

Mevrouw F. VAN DEN BOSSCHE, Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling of in haar afwezigheid:

de heer F. SONCK, directeur-generaal van de Energie-administratie binnen de Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie, vertegenwoordiger van de Minister van Energie (voorheen vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling); (plaatsvervanger: mevrouw L. Meuleman).

Ondervoorzitters:

Mevrouw N. HENRY, wetenschappelijk adviseur, Programmatorische federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid, vertegenwoordigster van de Minister van Wetenschapsbeleid (plaatsvervanger: de heer F. Montenev).

Mevrouw R. VANDEPUTTE (4), diensthoofd, Directoraat-generaal Internationale Samenwerking, Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, vertegenwoordigster van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking (plaatsvervanger: de heer B. Lemaire).

De heer R. MOREAU, Directeur-generaal bij de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, vertegenwoordiger van de Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling (plaatsvervanger: mevrouw A-F. Woestyn). Officieel lid: de heer M. De Win (1).

Secretaris:

De heer J. VERSCHOOTEN, commissaris-adjunct, Federaal Planbureau.

Leden/Vertegenwoordigers van de overige leden van de federale regering:

Mevrouw F. AUDAG-DECHAMPS (1), directeur-generaal, Beleidscoördinatie en -integratie, Federale Overheidsdienst Kanselarij van de Eerste Minister, vertegenwoordigster van de Eerste Minister.

De heer L. DE LEEBEECK (2), adviseur, Directoraat-generaal Burgerlijke Wetgeving en Erediensten, Federale Overheidsdienst Justitie, vertegenwoordiger van de Minister van Justitie.

De heer CH. VANDEN BILCKE, secretaris coördinatiegroep UN-CSD, Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, vertegenwoordiger van de Minister van Buitenlandse Zaken (plaatsvervanger: de heer X. Leblanc). Officieel lid: de heer G. Sleuwagen (1).

De heer O. RYCKMANS, adviseur, Federale Overheidsdienst Budget en Beheerscontrole, vertegenwoordiger van de Minister van Begroting.

De heer J. DE BEENHOUWER, eerste adviseur, Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, vertegenwoordiger van de Minister van Binnenlandse Zaken.

Mevrouw N. DERY (1), adviseur-generaal, Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, vertegenwoordigster van de Minister van Werk en Pensioenen.

De heer J. THEETAERT (5), Luitenant-Kolonel, Chef van de Divisie Leefmilieu, Stafdepartement Welzijn, Ministerie van Landsverdediging, vertegenwoordiger van de Minister van Landsverdediging (plaatsvervanger: de heer P. Hentrottin).

De heer J. BAVEYE (1), adviseur-generaal, Federale Overheidsdienst Financiën, vertegenwoordiger van de Minister van Financiën (plaatsvervanger: de heer E. Deloddere).

De heer P-P. HERMOYE (6), Eerstaanwend ingenieur - Diensthoofd, Regie der Gebouwen, vertegenwoordiger van de Minister van Financiën (voorheen vertegenwoordiger van de Minister van Telecommunicatie en Overheidsbedrijven en Participaties).

De heer R. MATHIEU, adviseur, Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid, vertegenwoordiger van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid (plaatsvervangster: mevrouw M. Rabau). Officieel lid: mevrouw D. De Brucq.

De heer M. ROMAN (7), Adviseur-generaal, Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer, vertegenwoordiger van de Minister van Mobiliteit (plaatsvervanger: de heer M-I. Noti).

De heer P. DROGART, adviseur, Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie, vertegenwoordiger van de Minister van Ambtenarenzaken.

De heer E. MARECHAL, Eerste Ambassadesecretaris, Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, vertegenwoordiger van de Minister van Buitenlandse Handel. Officieel lid: de heer H. Timbremont (1).

Experts aangewezen door de federale regering:

De heer E. BAUDHUIN (1), adjunct-adviseur, Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie, vertegenwoordiger van de Minister van Economie.

De heer H. HERNALSTEEN, Ingenieur, ex-Ministerie van Middenstand en Landbouw (vanaf 1.10.2002: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap).

De heer D. VANDER BEKE, adjunct-adviseur, Federale Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie, Kansarmoedebestrijding en Sociale economie, vertegenwoordiger van de Minister van Maatschappelijke Integratie en Sociale economie (beslissing van de ministerraad van 28/02/2003).

Vertegenwoordigers van de gewest- en gemeenschapsregeringen:

De heer L. BAS, adjunct van de directeur bij de administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordiger van de Vlaamse regering (6/9/2002).

De heer J. COCKX, ingenieur bij de administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordiger van de Vlaamse regering (plaatsvervanger: mevrouw I. Dries) (6/9/2002).

De heer R. DAELE, directeur van het DO-Agentschap te Eupen, vertegenwoordiger van de Duitstalige gemeenschapsregering (21/11/2002).

Mevrouw F. ONCLINCX, Brussels Instituut voor Milieubeheer, vertegenwoordigster van de Brusselse Hoofdstedelijke gewestregering (plaatsvervanger: J. de Villers) (13/5/2002).

Mevrouw M. PETITJEAN, attaché, Direction générale des Ressources naturelles et de l'Environnement, vertegenwoordigster van de Waalse gewestregering.

De heer L. RAWART, adviseur, kabinet van de Minister-president van de Franse Gemeenschapsregering, vertegenwoordiger van de Franse gemeenschapsregering (4/3/2002), (plaatsvervanger: mevrouw A. De Wiest).

Experts uitgenodigd op verzoek van de ICDO:

Mevrouw N. GOUZÉE, eerste opdrachthouder en coördinatrice Task Force Duurzame Ontwikkeling (TFDO) van het Federaal Planbureau.

De heer H. de BEER, voorzitter Federale Programmatorische Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling (vanaf 17 december 2002).

Secretariaat:

Mevrouw J. PICHEL (vanaf 14/05/2001)

De heer J. REYNAERS (vanaf 1/01/2002 tot 31/12/2003)

De heer PH. TULKENS (van 1/07/2002 tot 28/02/2003)

Mevrouw M-A. DEUXANT (vanaf 1/03/2003 tot 31/12/2003)

De heer J. VERSTEVEN (vanaf 16/10/2002)

De heer C. VAN DE WALLE (vanaf 1/12/2002)

- (1) mandaat 1999-2003 (KB 25/11/1999),
- (2) mandaat 2000-2004 (KB 14/03/2000),
- (3) mandaat 2000-2004 (KB 24/06/2000),
- (4) mandaat 2000- 2004 (KB 07/11/2000),
- (5) mandaat 2002-2006 (KB 29/11/2002),
- (6) mandaat 2003-2007 (KB 31/01/2003),
- (7) mandaat 2003-2007 (KB 14/02/2003).

1.3. SECRETARIAAT

In 2001 kreeg het FPB via een structurele verhoging van zijn toelage een budget waarmee twee wetenschappelijke medewerkers konden worden aangeworven voor het ICDO-secretariaat. Op basis hiervan werden mevrouw J. Pichel en de heer J. Reynaers aangeworven.

Op 15 mei 2002 werd een overeenkomst afgesloten tussen de Staat (vertegenwoordigd door Staatssecretaris O. Deleuze) en het FPB waardoor voor de periode 2002-2003 een bijkomende toelage ter beschikking wordt gesteld ter ondersteuning van het ICDO-secretariaat. Op basis hiervan werden de heren J. Versteven, C. Van de Walle en Ph. Tulkens aangeworven in 2002. Op 1 maart 2003 stapte de heer P. Tulkens over naar de TFDO van het Federaal Planbureau. Hij werd binnen het ICDO-secretariaat vervangen door mevrouw M-A. Deuxant.

Ondertussen keerde de heer J. Reynaers vanaf 1 januari 2004 terug naar de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van waaruit hij gedurende twee jaren gedetacheerd werd. Mevrouw M-A. Deuxant stapte op dezelfde datum over naar de administratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Op 23 december 2003 werd door het FPB een nieuwe overeenkomst afgesloten met de Belgische Staat, vertegenwoordigd door mevrouw F. Van den Bossche, Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling, waardoor voor 2004 (en 2005) de drie bijkomende plaatsen veilig gesteld werden.

1.4. VERGADERFREQUENTIE EN -AANWEZIGHEDEN

De ICDO vergaderde in 2003 negen maal (respectievelijk op 28 januari, 17 februari, 17 maart, 2 april, 19 mei, 7 juli, 8 september, 13 oktober en 16 december).

Het ICDO-bureau vergaderde in 2003 acht maal, waarvan enkele malen in zijn uitgebreide vorm als stuurgroep bij de voorbereiding van het voorontwerp van federaal plan (respectievelijk op 21 januari, 3 februari, 28 februari, 12 maart, 31 maart, 8 april, 2 september en 24 september).

Zoals verder in de tekst wordt aangegeven werd vanaf april 2003 een aantal werkgroepen opgericht (6 thematische werkgroepen en een redactiecomite) die gedurende de maanden april tot en met oktober actief waren. Zoals gebruikelijk werden alle ICDO-leden uitgenodigd om deel te nemen aan die werkgroepen en konden ze zich eventueel laten vergezellen of vervangen door collega's vanuit hun overheidsdienst.

TABEL 1 - Aanwezigheden op de algemene vergaderingen ^{ab}

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
F. Sonck	X	X	X	X	X	X	X	X	X
M. De Win/ R. Moreau	V	-	X	X	X	X	X	X	X
N. Henry	X	X	X	X	X	X	X	X	X
R. Van De Putte	X	X	X	X	X	X	X	X	X
J. Verschooten	X	X	X	X	X	X	X	X	X
F. Audag-Dechamps	X	V	X	X	X	X	X	X	X
J. Baveye	X	X	X	X	X	X	X	X	X
J. De Beenhouwer	X	X	V	X	V	-	X	V	V
D. De Brucq/ R. Mathieu	X	X		X	-	V	X	X	V
N. Dery	V	V	-	-	X	X	X	X	X
L. De Leebeeck	V	X	X	X	X	X	X	X	X
P. Drogart	X	X	V	X	X	X	X	X	V
P-P. Hermoye	X	X	V	X	X	X	V	X	X
O. Ryckmans	-	X	X	X	-	V	X	-	-
G. Sleeuwagen/ Ch. Vanden Bilcke	-	X	X	X	X	X	X	V	X
M. Roman	X	V	X	X	X	X	X	X	X
E. Marechal	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J. Theetaert	X	X	X	X	X	X	X	V	X
E. Baudhuin,	X	X	X	X	X	X	X	X	X
H. Hernalsteen	V	V	V	X	-	V	V	V	V
D. Van Der Beke			V	X	X	V	X	-	-
Brussels Gewest	X	V	V	V	X	-	-	-	-
Waals Gewest	X	V	V	V	-	V	V	V	V
Franse Gemeenschap	-	-	-	-	-	-	X	X	-
Duitstalige Gemeenschap	X	X	X	V	V	V	V	X	V
Vlaamse Gemeenschap	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Vlaamse Gewest	X	X	X	V	X	X	X	X	X

a: het lid of zijn plaatsvervanger

b: x: aanwezig; v: verontschuldigd; -: afwezig zonder kennisgeving.

2. Activiteiten 2003

De ICDO-activiteiten stonden in 2003 vooral in het teken van de opmaak van het voorontwerp van het Federaal plan duurzame ontwikkeling 2004 - 2008. De aandacht en tijd die hieraan besteed werden, drongen alle andere activiteiten naar de achtergrond.

2.1. DE VOORBEREIDING VAN HET VOORONTWERPPLAN 2004 - 2008

Zoals reeds werd gemeld in het ICDO-rapport 2002 startte de ICDO de eerste gesprekken ter voorbereiding van het voorontwerp van federaal plan reeds in het najaar 2002. Het tweede federaal plan diende immers op 18 juni 2004, drie maanden voor het aflopen van het eerste plan, door de regering te worden goedgekeurd.

Rekening houdend met de in de wet voorziene tijdsduur van de raadpleging (90 dagen), de verwerking ervan (60 dagen) en de nodige tijd voor de regering om het ontwerpplan te bespreken en goed te keuren (50 dagen), betekende dit concreet dat het ontwerp van plan rond 1 mei aan de regering diende voorgelegd te worden en dat de raadpleging rond het voorontwerpplan ongeveer vijf maanden eerder zou moeten starten, namelijk op 1 december 2003. De ICDO werkte dan ook binnen een tijdsschema waarbij het voorontwerpplan midden september 2003 inhoudelijk door de ICDO zou worden goedgekeurd om zo tijdig een vlot leesbare tekst in het Nederlands, Frans en Duits te kunnen finaliseren. De Ministerraad besliste evenwel op 3 oktober 2003 om de looptijd van het eerste federaal plan met drie maanden te verlengen. Dat besluit werd in het Belgisch Staatsblad van 4 december 2003 gepubliceerd en kwam dan ook te laat om de ICDO toe te laten de timing van haar werkzaamheden in 2003 te herzien. Het bekomen uitstel liet vooral de minister en haar diensten toe kennis te nemen van het voorontwerp van plan, hierop te reageren en hierrond een voorafgaand overleg met de diensten van de andere federale regeringsleden te organiseren.

Vooraleer het eigenlijke werk rond het voorontwerp te starten, besteedde de ICDO meerdere vergaderingen aan het bepalen van het kader waarbinnen die werkzaamheden zouden worden aangepakt.

Er bestond in het najaar 2002 geen grote duidelijkheid over de beschikbare werkracht binnen de verschillende instellingen die bij de ICDO-werking zijn betrokken. (1) De Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau, hierna TFDO genoemd, was zijn tweede Federaal rapport duurzame ontwikkeling aan het finaliseren en nam zich voor om, gezien de grote noden aan sensibilisatie rond duurzame ontwikkeling, tijdens het voorjaar 2003 de nodige aandacht te besteden aan de valorisering ervan. (2) Het Federaal Planbureau had, zoals reeds vermeld, in mei 2002 een overeenkomst afgesloten met de Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling waardoor drie bijkomende medewerkers konden worden aangeworven. Maar reeds in september 2002 diende er, om budgettaire redenen, over een avenant onderhandeld te worden dat de middelen voorzien in de overeenkomst beperkte. Dat vergemakkelijkte de aanwervingen zeker niet. (3) Ten slotte trad vanaf het najaar 2002 de Programmatorische Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling (POD DO) aan als een nieuwe factor. Ook al stelde het oprichtingsbesluit van de dienst dat die oprichting geen afbreuk deed aan de taken en verantwoordelijkheden, zoals bepaald binnen de Wet van 5 mei

---

1997, toch was het van bij de aanvang duidelijk dat de ICDO een aanbod om samen te werken met de POD DO met open armen zou ontvangen.

Al die factoren versterkten de op zich reeds logische werkwijze om eerst een discussie te organiseren rond de inhoudelijke invulling van de werkzaamheden en vervolgens te gaan kijken hoe we deze opdrachten met de beschikbare werkkrachten konden uitvoeren.

2.1.1. De inhoud

Gedurende vijf opeenvolgende vergaderingen (december 2002 tot april 2003) boog de ICDO zich over een aantal algemene vragen met betrekking tot de inhoud van het voorontwerp van het tweede plan. Dat mondde uit in twee basisdocumenten die de leidraad vormden voor de redactie van het voorontwerpplan:

- de oriëntaties betreffende de inhoud van het (voorontwerp van) tweede federaal plan duurzame ontwikkeling, goedgekeurd door de ICDO op 17 februari 2003 (zie bijlage 4);
- het ontwerp van structuur van het (voorontwerp van) tweede federaal plan duurzame ontwikkeling, goedgekeurd door de ICDO op 2 april 2003 (zie bijlage 5).

Binnen die documenten formuleerde de ICDO een antwoord op onder meer de volgende vragen:

- Hoe verhoudt het tweede plan zich ten opzichte van het eerste plan?
- Hoe past het plan in de internationale context?
- Hoe verhoudt een algemeen plan duurzame ontwikkeling zich ten opzichte van bestaande of aangekondigde sectorale (deel)plannen?
- Hoe benaderen we gewest- en gemeenschapsbevoegdheden?
- Moet een federaal plan duurzame ontwikkeling allesomvattend zijn of kiezen we eerder voor een meer gericht plan met een beperkt aantal topics?
- Hoe verhouden analyse en acties zich binnen het plan?
- Hoe houden we rekening met de eisen van leesbaarheid?

Bij de relatie tussen de twee opeenvolgende plannen dient er zeker rekening gehouden te worden met het Koninklijk Besluit van 19 september 2000 dat het eerste plan afkondigde en een preciese looptijd voor dit plan bepaalde, namelijk van 19 september 2000 tot 18 september 2004. Nu was de vraag dan ook wat er moest gebeuren met de acties uit het eerste plan die op 18 september 2004 nog niet (volledig) uitgevoerd zouden zijn. 'Zouden zijn' is hierbij belangrijk, want toen de ICDO die discussie bij de aanvang van de werkzaamheden rond het tweede plan eind 2002- begin 2003 voerde, restte nog bijna de helft van de uitvoeringstermijn van het eerste plan. Het eerste plan bevatte bovendien zeer veel algemene richtlijnen en acties die duidelijk permanente aandachtspunten dienen te vormen en zeker niet na 18 september 2004 plots minder belangrijk zijn en uit het oog mogen verloren worden. Voorbeelden hiervan zijn onder meer het bevorderen van multidisciplinariteit binnen wetenschappelijk onderzoek en de nood aan een permanent overleg om de Belgische positie binnen de verschillende

internationale instellingen (Wereldbank, Internationaal Monetair Fonds, Wereldhandelsorganisatie, de Internationale Arbeidsorganisatie, de Commissie Duurzame Ontwikkeling van de Verenigde Naties,...) coherent te maken.

De ICDO besliste om het eerste plan als algemeen kader te blijven beschouwen waarvan de uitvoering ook na 18 september 2004 een aandachtspunt diende te vormen. Die stelling werd later trouwens bijgetreden door de regering die in haar regeerverklaring van juni 2003 stelt dat "in de volgende legislatuur werk zal gemaakt worden van de uitvoering van het Federaal plan duurzame ontwikkeling 2000 - 2004". Dit wijst er impliciet op dat ook de regering 18 september 2004 niet beschouwt als de 'vervaldatum' voor het eerste plan.

Bovendien was de ICDO ervan overtuigd dat het tweede plan een meer gericht plan diende te zijn met een aantal duidelijke prioriteiten via een beperkter aantal thema's en acties, die in de periode 2004 - 2008 zouden worden gerealiseerd. Een herhaling van alle algemene, in het eerste plan opgenomen, nog uit te voeren of in uitvoering zijnde maatregelen zou die gewenste selectiviteit ernstig doorkruisen.

De ICDO werd ondertussen geconfronteerd met een groeiend aantal sectorale plannen - al dan niet het resultaat van overleg met de gewesten en gemeenschappen - rond de aspecten van het duurzame-ontwikkelingsbeleid: het Nationaal Klimaatsplan, het Federaal Ozonplan, het Nationaal Leefmilieu-Gezondheidsactieplan (NEHAP), het ontwerp van geïntegreerd product-beleidsplan, een ontwerp van nationaal mobiliteitsplan, het Belgisch Nationaal Actieplan Sociale Inclusie,... Een aantal van die plannen was trouwens gevraagd of in het vooruitzicht gesteld binnen het eerste plan.

De ICDO beklemtoonde in dat verband het "meta-karakter" van een plan duurzame ontwikkeling. Een dergelijk plan duurzame ontwikkeling dient niet zozeer al die plannen te omvatten, maar moet wel de verschillende deelplannen verbinden, begeleiden en ondersteunen. Van bij de aanvang was het dan ook duidelijk dat, wanneer één van de werkerreinen waarrond een sectoraal plan bestaat, tevens één van de prioriteiten van het tweede federaal plan zou zijn, dit onder geen beding aanleiding zou geven tot een amendement van het reeds bestaande of in opmaak zijnde plan.

Betreffende de bevoegdheden van de gewesten en gemeenschappen was het voor de ICDO duidelijk dat men een andere houding diende aan te nemen dan in 2000. Toen was het uitgangspunt dat die materies niet behandeld zouden worden. Dit was trouwens ook niet echt gelukt in de praktijk, gezien de gewesten en gemeenschappen bevoegd zijn voor een aantal fundamenteel met duurzame ontwikkeling verbonden materies.

Ondertussen diende ook rekening gehouden te worden met de beslissing van de Wereldtop in Johannesburg waarbij alle landen tegen 2005 een nationale strategie duurzame ontwikkeling moeten opstellen. Bovendien leek het ook opportuun om de ondertussen verder ontwikkelde samenwerking met (sommige) vertegenwoordigers van de gewest- en gemeenschapsregeringen binnen de ICDO te valoriseren. Er werd dan ook beslist om binnen het inleidende gedeelte bij de verschillende thema's, en, waar mogelijk bij de acties, te wijzen op de bevoegdheden van de gewesten en gemeenschappen terzake en melding te maken van (de) belangrijk(st)e beleidsinitiatieven die ze terzake reeds namen of voorbereiden.

De vraag werd gesteld of een federaal plan duurzame ontwikkeling uiteindelijk alleen/hoofdzakelijk acties zou omvatten en of het voor de analyses zou kunnen doorverwijzen naar de federale rapporten van het Federaal Planbureau. Het is immers duidelijk de intentie van de Wet van 5 mei 1997 om een cyclus te introduceren en daarbinnen een eigen rol toe te kennen aan de verschillende erin voorziene documenten. Gezien de federale rapporten een beschrijving, analyse en evaluatie geven van de bestaande duurzame ontwikkelingssituatie, het federale duurzame ontwikkelingsbeleid en relevante toekomstverkenningen, was het volgens sommige ICDO-leden niet nodig om (een aantal van) die elementen ook binnen het federaal plan te ontwikkelen. In het plan, dat in ieder geval een relatief kort en toegankelijk document zou moeten worden, zou de ICDO zich dan maximaal kunnen richten op de verschillende door de federale overheid te ondernemen acties. Omdat het voorontwerp van plan, mede vanwege de in de Wet voorziene raadpleging, zeker een aantal burgers zal bereiken die niet noodzakelijkerwijze de federale rapporten gelezen hebben en omdat het noodzakelijk is die personen bij de eerste kennismaking ook een aantal elementen aan te reiken over de analyse en probleemstelling rond duurzame ontwikkeling, besliste de ICDO binnen het plan ook een beperkt algemeen analysekader aan te reiken.

Uiteindelijk diende de vraag in verband met de te behandelen thema's beantwoord te worden. De ICDO besliste om binnen het tweede plan slechts een beperkt aantal thema's en acties te ontwikkelen om zo duidelijk een aantal prioriteiten aan te geven. Voor de selectie van de thema's boden zich van bij de aanvang een aantal opties aan: de Europese strategie voor duurzame ontwikkeling zoals aangenomen door de Europese Raad te Göteborg (2000), de uitkomst van de Wereldtop over duurzame ontwikkeling te Johannesburg (2002) en het tweede Federaal rapport duurzame ontwikkeling (2002).

De ICDO besloot uiteindelijk de Europese Duurzame Ontwikkelingsstrategie als uitgangspunt te nemen zonder haar echter als een strak keurslijf te gaan beschouwen.

Die keuze werd gemotiveerd door het feit dat de Europese strategie zeker onderschreven wordt door de Belgische regering, waardoor het voorontwerpplan automatisch ook een politiek draagvlak verwierf. De Europese strategie sluit ook nauw aan bij de Belgische situatie en beantwoordt bovendien aan het selectief en actiegericht karakter dat de ICDO voor het voorontwerp verdedigde. De ICDO erkende echter dat de Europese strategie duurzame ontwikkeling, zoals bepaald in Göteborg, nog in volle evolutie is en geen geïntegreerde externe dimensie bevat. Daarom dient ze aangevuld te worden met elementen van de Wereldtop in Johannesburg, de federale rapporten en overige documenten.

Al die elementen resulteerden in het, door de ICDO tijdens haar vergadering van 17 februari 2003 goedgekeurde, document over de oriëntaties betreffende de inhoud van het tweede federaal plan duurzame ontwikkeling (zie bijlage 4). Op basis van die oriëntaties formuleerde de Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau vervolgens een voorstel van structuur voor het voorontwerp van tweede plan. Dat voorstel werd besproken tijdens de ICDO-vergadering van 17 maart. De op basis van deze bespreking aangepaste nota werd door de ICDO op 2 april goedgekeurd en diende als richtlijn voor de activiteiten van de werkgroepen (zie bijlage 5).

Globaal werd een voorontwerp van plan beoogd dat tachtig bladzijden lang zou zijn en vier delen zou omvatten:

- Deel 1: Context van het voorontwerp van plan (9 bladzijden; 3 x 3) met
  - 1.1 Leerproces federaal DO-beleid
  - 1.2 Van mondiaal tot lokaal bestuur
  - 1.3 Een federaal DO-beleid

- Deel 2: Thema's en acties (33 bladzijden; 3 + 6 x (2,5 + 5 x 0,5)) met
  - 2.1 Verantwoordiging keuze thema's en acties (3 bladzijden)
  - 2.2 Beschrijving van de 6 thema's met telkens 5 acties (30 bladzijden) met per thema:
    - analyse en doelstellingen (2,5 bladzijden)
    - een korte beschrijving per actie (5 x 0,5 bladzijden)

- Deel 3: Toepassing van het voorontwerpplan (32 bladzijden - 30 x 1 + 2) met
  - 3.1 Beschrijving, uitvoering en impact van elke actie (telkens 1 bladzijde) met beschrijving (0,25 blz), uitvoering (0,25 blz) en impact (0,5 blz)
  - 3.2 Een synthesesetabel (2 blz)

- Deel 4: Monitoring (8 bladzijden)

De ICDO voorzag echter ook reeds op 2 april dat, naargelang het uitschrijven van de tekst zou vorderen op basis van de werkzaamheden van de werkgroepen, het ontwerp van structuur opnieuw zou kunnen besproken en eventueel aangepast worden.

2.1.2. Wie en hoe?

Tijdens de drie opeenvolgende vergaderingen van februari tot april boog de ICDO zich ook over de organisatorische aspecten van de voorbereiding van het voorontwerp van tweede federaal plan, de organisatie van de raadpleging en de verwerking ervan binnen het ontwerpplan. Hierbij golden twee belangrijke uitgangspunten. Ten eerste was er een consensus dat de ICDO zou proberen om de verschillende administraties maximaal te betrekken bij het uitwerken van het voorontwerp van plan. Dat zou moeten leiden tot een sterker gedeeld mede-eigenaarschap ('ownership') dat op zijn beurt de latere implementatie van het plan zou moeten bevorderen. Daarnaast werd de expertise ingeroepen van vertegenwoordigers van gewesten, gemeenschappen en overheidsinstellingen zoals het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee. Ten tweede was het duidelijk dat de ICDO bij het uitschrijven van het voorontwerpplan niet alleen een beroep zou doen op de TFDO, zoals dat in 1999-2000 gebeurde. Ook de ondertussen aangevonden wetenschappelijke medewerkers van het ICDO-secretariaat en de POD DO zouden ingeschakeld worden. Er werd een stuurgroep opgericht om het geheel te coördineren. Deze groep was samengesteld uit het ICDO-bureau en een vertegenwoordiging van de TFDO en de POD DO.

2.2. HET VOORONTWERP VAN FEDERAAL PLAN

2.2.1. De werkgroepen

Om de inbreng van de verschillende overheidsdiensten en -instellingen te organiseren, werd beslist om voor elk van de zes thema's van de Europese duurzame ontwikkelingsstrategie, een thematische werkgroep op te starten. Elk federaal ICDO-lid werd, net als de vertegenwoordigers van de gewest- en gemeenschapsregeringen, uitgenodigd om voor elke werkgroep leden aan te brengen vanuit zijn administratie en hierbij aanleunende overheidsinstellingen.

Elke werkgroep werd voorgezeten door een ICDO-lid, al dan niet lid van het ICDO-Bureau, en kreeg een secretariaat dat bestond uit een medewerker van het ICDO-secretariaat en een ambtenaar van de POD DO. Voor het eerste en laatste deel van het voorontwerp, betreffende de context en de monitoring van het voorontwerp van plan, was de TFDO bereid om een tekstvoorstel te formuleren en trad de hogervermelde stuurgroep op als werkgroep en klankbord.

Het ICDO-secretariaat (Jo Versteven en Cédric Van de Walle) was verantwoordelijk voor de redactie van het voorontwerp en (Joëlle Pichel) verzorgde de interne informatiestromen tussen de verschillende werkgroepen via het CIRCA-netwerk. Er werd een redactiecomité gevormd dat naast de leden van hogervermelde stuurgroep ook alle voorzitters en secretarissen van de verschillende werkgroepen omvatte. Dat redactiecomité keek voor het hele project toe op het respecteren van de formele vereisten uit de door de ICDO goedgekeurde structuurnota.

Op de vergadering van 17 februari ging de ICDO akkoord met het voorstel van het ICDO-bureau om, ter voorbereiding van de werkzaamheden van de zes thematische werkgroepen, verkenners aan te wijzen die op basis van hun vertrouwde met de verschillende domeinen reeds een eerste inleiding op de verschillende thema's zouden verzorgen op 17 maart.

Die verkennende nota's zouden drie kernvragen behandelen:

1. Hoe behandelt de Europese Unie dit thema binnen de beslissingen van Göteborg en Johannesburg?
2. Wat werd ten aanzien van die problematiek in België reeds gerealiseerd op de verschillende beleidsniveaus en wat is er nog in voorbereiding?
3. Welke invalshoeken zijn mogelijk om dit thema te benaderen binnen een tweede federaal plan duurzame ontwikkeling?

Volgende personen waren bereid om als verkenners op te treden:

- mevrouw M. Rabau van de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie voor het thema armoede en sociale uitsluiting;
- de heer P. Biot van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu voor het thema volksgezondheid;
- de heer R. Mathieu van de FOD Sociale Zekerheid voor het thema vergrijzing;

- de heren J. Versteven van het ICDO-secretariaat en J. Schoofs van de POD DO voor het thema natuurlijke hulpbronnen;
- de heer M-I. Noti van de FOD Mobiliteit en Vervoer voor het thema duurzaam vervoer;
- de heer P. Wittoeck van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu voor het thema klimaatverandering.

Uiteindelijk hadden de voorstelling en bespreking van die verkennende nota's plaats tijdens de vergadering van 2 april, waarop ook het startsein gegeven werd voor de werking van de verschillende werkgroepen.

Het werden er zeven:

- de werkgroep 'gevolgen van de vergrijzing' met als voorzitter P. Drogart en als secretarissen S. Vaneycken (POD DO) en J. Verschooten (ICDO-secretariaat);
- de werkgroep 'transportsystemen' met als voorzitter J. Baveye en als secretarissen N. Van Ackere (POD DO) en C. Van de Walle (ICDO-secretariaat);
- de werkgroep 'armoede en sociale uitsluiting' met een co-voorzitsterschap waargenomen door R. Vandeputte en M. Rabau en als secretarissen S. Verstraeten (POD DO) en J. Reynaers (ICDO-secretariaat);
- de werkgroep 'natuurlijke hulpbronnen' met als voorzitter R. Moreau en als secretarissen J. Schoofs (POD DO) en J. Versteven (ICDO-secretariaat);
- de werkgroep 'volksgezondheid' met als voorzitter N. Henry en als secretarissen S. Sokolowski (POD DO) en J. Pichel (ICDO-secretariaat);
- de werkgroep 'klimaatverandering' met als voorzitter F. Sonck en als secretarissen K. Henrix (POD DO) en M.-A. Deuxant (ICDO-secretariaat);
- de TFDO, onder leiding van N. Gouzée schreef de delen 1 en 4 van het voorontwerp.

De samenstelling van de verschillende werkgroepen vindt u in de bijlage 6. Het ledenaantal varieerde van 13 tot 28 leden. De werkgroepen vergaderden vanaf 15 april en legden tegen 6 juni 2003 een eerste tekstvoorstel neer. De voorzitter(s) bepaalde(n) in overleg met de groep de werkwijze die gevolgd werd. De werkgroepen vergaderden minimaal driemaal plenair en organiseerden zich bijkomend via subgroepen of via bilaterale contacten tussen het secretariaat en de overheidsdienst(en) die bij de gekozen acties betrokken zijn. De plenaire werkgroepvergaderingen bogen zich over het globale kader (analyse, probleemstelling, doelstellingen,...), stelden vervolgens een inventaris op van mogelijke acties en bepaalden vervolgens de prioriteiten. Meestal werden de gekozen acties vervolgens in kleine groep uitgewerkt. De plenaire werkgroep werd ten slotte geraadpleegd over het tekstvoorstel dat op basis hiervan door het secretariaat werd voorbereid.

Het is belangrijk erop te wijzen dat de stuurgroep en het redactiecomité tijdens die werkzaamheden, via het opstellen van algemene richtlijnen, wel voor de coördinatie zorgden, maar op geen enkel ogenblik inhoudelijk tussenkwamen in de discussies binnen en de keuzes van de verschillende werkgroepen. Een dergelijk top-downoptreden zou trouwens strijdig geweest zijn met de beslissing om de

---

verschillende overheidsdiensten meer te betrekken bij het opstellen van het voorontwerp van plan.

2.2.2. Plenaire bespreking

Een eerste globale versie van het voorontwerp van plan werd begin juli in het Nederlands en het Frans aan alle ICDO-leden toegezonden. Ze werd op de ICDO-vergadering van 7 juli voorgesteld en besproken. Het redactiecomité had ondertussen een voorstel klaar om de structuur van de tekst, zoals goedgekeurd op 2 april, te wijzigen. Het initiële voorstel leidde immers tot te veel herhalingen bij de voorstelling van de verschillende acties in delen 2 en 3. Bovendien verbond deze structuur de acties te sterk met slechts één bepaald thema. Het redactiecomité legde een voorstel neer waarbij in deel 2 de zes thema's (telkens 2,5 bladzijden) werden geïntroduceerd en de 30 acties volledig besproken werden in deel 3 (telkens maximaal 2 bladzijden per actie). De ICDO-vergadering ging hiermee akkoord.

Tijdens de eerste bespreking werd ook gewezen op het vage karakter van sommige tekstonderdelen, een aantal onevenwichten binnen de tekst, problemen met de wijze waarop de bevoegdheidsverdeling soms benaderd werd, het ontbreken van een internationale dimensie en van aanknopingspunten met het regeerakkoord, dat weliswaar slechts enkele dagen voordien was afgesloten.

De ICDO startte, op basis van deze eerste versie, een amenderingsronde waarbinnen alle ICDO-leden van 11 juli tot 2 augustus schriftelijk opmerkingen en amendementsvoorstellen konden indienen bij het ICDO-secretariaat. Terzelfder tijd werd aan het Adviesbureau leesbaarheid van het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid gevraagd een advies uit te brengen in verband met de leesbaarheid van de tekst. Dit bleek trouwens geen eenvoudige opgave vanwege het hoge technische gehalte van bepaalde teksten. De bekomen opmerkingen en voorstellen werden door het ICDO-secretariaat gegroepeerd per tekstonderdeel en doorgezonden naar de voorzitter en secretarissen van de verschillende werkgroepen en de Task Force Duurzame Ontwikkeling. Zij organiseerden, al dan niet via de werkgroep, de verwerking van die reacties en verstuurd op basis hiervan tegen 25 augustus een tweede versie van het voorontwerp in het Nederlands of het Frans.

Op 8 september besprak de ICDO de herwerkte tekst. Na afloop kreeg het ICDO-secretariaat een mandaat om de tweede versie van de tekst tegen 29 september te finaliseren en te vertalen zodat de tekst opnieuw volledig in het Nederlands en het Frans beschikbaar zou zijn.

Op 13 oktober werd de afgewerkte tweede versie nogmaals besproken binnen de ICDO en werd een laatste aantal aanpassingen aanvaard. Het secretariaat finaliseerde op basis hiervan de tekst en sloot op 24 oktober de derde versie van het voorontwerp af in het Nederlands en het Frans.

Tijdens de vergadering van 13 oktober gaf de voorzitter van de diensten van Minister Van den Bossche aan de ICDO een toelichting over de hoger reeds vermelde beslissingen van de ministerraad van 3 oktober met betrekking tot enerzijds, de samenstelling van de ICDO en de procedure van totstandkoming van het plan en anderzijds, de verlenging van de looptijd van het eerste plan. Hij kondigde aan dat de minister het verkregen uitstel voor de raadpleging (waarvan de start ver-

plaatst werd van 1 december 2003 naar 15 februari 2004) wilde gebruiken om de leesbaarheid van het voorontwerp te verbeteren en om de band met de regeringsverklaring te versterken zodat het voorontwerp van plan een stevigere basis zou krijgen.

Van 24 oktober tot 11 december was het voorontwerp in handen van de diensten van de minister, die hierrond intern en met vertegenwoordigers van andere federale regeringsleden overleg voerden. Op 11 december ontving het ICDO-secretariaat van de diensten van de minister een nieuwe versie van het voorontwerp van plan, waarbij de structuur opnieuw was gewijzigd en zowel de thema's als de acties in het derde deel behandeld worden.

Op 16 december besprak de ICDO in aanwezigheid van de minister de rondgestuurde tekst die door de aanwezige federale ICDO-leden unaniem werd goedgekeurd.

2.3. DE VOORBEREIDING VAN HET ONTWERPPLAN

2.3.1. De raadpleging

Op 8 januari 2003 ontving de ICDO een brief van Staatssecretaris Deleuze met de mededeling dat het koninklijk besluit betreffende de algemene regels van de raadpleging van de bevolking nog door hem voor de verkiezingen zal worden genomen en dat hij tevens de nodige budgettaire kredieten voor de raadpleging zal voorzien. De Staatssecretaris kondigt in hetzelfde schrijven eveneens aan dat hij via dit besluit 'de organisatie van het openbaar onderzoek zal toevertrouwen aan de POD DO'. Tijdens de bureauvergadering van 3 februari spraken het ICDO-bureau en de POD DO evenwel de wens uit om ook voor de organisatie van de raadpleging overleg te voorzien en een soepele samenwerking te organiseren. De POD DO kan concrete voorstellen formuleren die zullen besproken worden tijdens de plenaire ICDO-vergaderingen. De stuurgroep, die de voorbereiding van het voorontwerp van plan coördineert, zal eenzelfde rol vervullen bij de uitvoering van de raadpleging.

De ICDO-vergadering van 17 maart 2003 buigt zich vervolgens over een aantal concrete voorstellen van de POD DO, die tevens als gezamenlijke input dienen voor het op 25 maart 2003 door de FRDO en DWTC in samenwerking met de ICDO en de POD DO georganiseerde symposium 'Participatie en beleid duurzame ontwikkeling: hoe publieke consultaties doeltreffender maken?'. Deze voorstellen worden verder uitgewerkt tegen en besproken op de vergadering van 19 mei.

Welke krachtlijnen werden door de ICDO in het overleg met de POD DO over de raadpleging geïdentificeerd?

- De ICDO beklemtoont dat de hoofddoelstelling van de raadpleging er uit bestaat het voorontwerp van plan bekend te maken en de bevolking de kans te geven om zich hierover uit te spreken en opmerkingen te formuleren, in het bijzonder met betrekking tot de binnen het voorontwerp geformuleerde doelstellingen en maatregelen. Sensibilisatie wordt erkend als een bijkomende doelstelling, die evenwel niet tot de raadplegingsperiode mag beperkt worden. De ICDO acht het wenselijk en verzoekt de POD DO om naar aanleiding van de raadpleging rond het voorontwerp van tweede plan een speciale aandacht te besteden aan het bereiken van jongeren (16-

---

tot 18-jarigen) en uitgesloten. Ook al erkent de ICDO dat het belangrijk is om zo veel mogelijk mensen en organisaties te bereiken toch wenst ze geen kwantitatieve doelstellingen voorop te stellen en beoogt ze eerder concrete en gemotiveerde reacties van 'goede kwaliteit'.

- De ICDO pleit voor een vlot leesbare tekst, die aantrekkelijk gepresenteerd is en gemakkelijk consulteerbaar moet zijn via internet. Het voorontwerp en het reactieformulier moeten zo opgesteld worden dat ze de verwerking van eventuele reacties vergemakkelijken.
- Voor de bekendmaking van het voorontwerp van plan en de raadpleging bij de burgers worden de traditionele kanalen aangesproken: advertenties met bestelbon in kranten en tijdschriften, regeringsmededeling op radio, persconferenties, affiches voor gemeentehuizen, bibliotheken en andere lokalen waar het voorontwerp kan ingekeken worden en een aantal conferenties per provincie voor het groot publiek. Specifieke acties worden voorzien voor organisaties uit het maatschappelijke middenveld met het oog op het vormen van tussenpersonen of vormingswerkers die het voorontwerp binnen hun eigen organisatie zullen gaan voorstellen en het voorzien van toelagen voor bepaalde projecten en publicaties rond het voorontwerp van plan (zie bijlage 8: Koninklijk Besluit van 11 december 2003 houdende organisatie van de toekenning van toelagen aan projecten van informatieverspreiding en informatiesessies voorgesteld door verenigingen en aan reportageprojecten voorgesteld door media in het kader van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal Plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008).

Het Koninklijk Besluit van 2 april 2003 (Belgisch Staatsblad van 11 april 2003) wees, zoals door de Staatssecretaris aangekondigd was, de verantwoordelijkheid voor het organiseren van de raadpleging rond het voorontwerp van federaal plan toe aan de POD DO en bracht de duur van de raadpleging van zestig op negentig dagen (zie bijlage 7). Het besluit vertrok echter nog steeds van een schema waarbij de raadpleging diende van start te gaan op 1 december 2003 en het tweede plan goedgekeurd zou worden door de regering voor 19 juni 2004.

2.3.2. Verwerking van de raadpleging/ opstellen van het ontwerp van plan

De ICDO boog zich tijdens de vergadering van 19 mei ook reeds over de wijze waarop de adviezen en reacties vanuit de raadpleging zouden verwerkt worden en het voorontwerp zou omgevormd worden tot het ontwerp van plan, dat aan de regering kon voorgelegd worden. Hierbij werd in belangrijke mate teruggevallen op de ervaring die ter zake met de opstelling van het eerste Plan was opgedaan. Eén van de lessen hieruit was dat het nuttig was om bij deze verwerking in belangrijke mate terug een beroep te kunnen doen op de personen die ook sterk betrokken waren bij het opstellen van het voorontwerp van plan. Zij hebben immers een goed inzicht in de structuur van het document, waren reeds aanwezig bij de inhoudelijke discussies over de tekst en kunnen op basis hiervan de opmerkingen en de eventueel hieruit voortvloeiende aanpassingen het best plaatsen. Volgende krachtlijnen werden hierbij weerhouden.

Gezien de organisatie van de raadpleging door hogervermeld Koninklijk Besluit van 2 april 2003 toevertrouwd werd aan de POD DO, zal de POD DO de ontvangst van alle reacties verzorgen.

Concreet zal de ontvankelijkheid nagegaan worden; het KB stelt terzake dat alleen schriftelijke reacties met vermelding van de identiteit van de inzender zullen in aanmerking genomen worden (zie bijlage 9: De aankondiging van de raadpleging in het Belgisch Staatsblad van 12 februari 2004). De ontvankelijke reacties worden vervolgens genummerd en ingeschreven in een databank. Binnen deze databank worden ook persoonlijke gegevens zoals geslacht, leeftijd, beroepsbezigheid,..., afkomstig van het reactieformulier, van de inzender opgenomen wanneer hij deze meedeelt. Dit zou moeten toelaten om een globaal profiel op te stellen van de inzenders. De inzender krijgt vervolgens een ontvangstmelding met daarbij de nodige informatie over het verder verloop van de procedure.

De POD DO organiseert vervolgens de toewijzing van de ingezonden opmerkingen aan de desbetreffende delen van het voorontwerp van plan. Alle reacties worden in die fase aan een leescomité (POD DO met de hulp van het ICDO-secretariaat) bezorgd en aandachtig gelezen. Wanneer een reactie opmerkingen over verschillende tekstonderdelen bevat, worden deze opgesplitst, weliswaar telkens met verwijzing naar het inschrijvingsnummer van de globale reactie, zodat deze steeds kan teruggevonden worden. In deze fase worden ook typebrieven geïdentificeerd en samengebracht. Eventueel wordt de inhoud van de opmerking, wanneer dit opportuun is, samengevat. De reacties ingezonden door verenigingen en organisaties worden op dezelfde wijze behandeld. Voor deze reacties zal de identiteit van de betrokken vereniging of organisatie evenwel gedurende het ganse proces bewaard blijven. De zo bekomen opmerkingen worden per tekstonderdeel (paragraaf van het voorontwerpplan) samengebracht in een elektronische databank.

Deze elektronische databank wordt vervolgens overgedragen aan de ICDO, die op basis van de Wet van 5 mei 1997 verantwoordelijk is voor het onderzoeken van de uitgebrachte adviezen en het opstellen van het ontwerpplan.

Concreet zal de ICDO een redactiegroep samenstellen waarbinnen per onderdeel van het voorontwerpplan meerdere personen alle ingezonden opmerkingen, zoals opgenomen in de elektronische databank, zullen onderzoeken. Idealiter zal hiervoor een beroep gedaan worden op de voorzitters en secretarissen van de thematische werkgroepen (voornamelijk ICDO-secretariaat en POD DO) en op de TFDO, telkens voor de verwerking van de opmerkingen betreffende de door hen verzorgde delen van het voorontwerp. Algemene opmerkingen en voorstellen betreffende nieuwe thema's en acties die niet aansluiten bij het voorontwerp zullen onderzocht worden door de stuurgroep.

Bij de verwerking zullen de opmerkingen in een eerste fase in vier categorieën ondergebracht worden:

1. de opmerkingen die in aanmerking komen om binnen het ontwerp opgenomen te worden;
2. de opmerkingen die specifiek betrekking hebben op gewest- en gemeenschapsbevoegdheden en als dusdanig niet in het federaal plan kunnen verwerkt worden;
3. de opmerkingen die het kader van een federaal DO-plan overstijgen en zeer gedetailleerd ingaan op een bepaalde deelproblematiek (bv. eerlijke wereldhandel of vreemdelingenbeleid,...);
4. de opmerkingen die moeilijk binnen het ontwerp kunnen geïntegreerd worden maar toch binnen het kader van het tweede federaal plan door de

---

ICDO kunnen onderzocht en opgevolgd worden (bv. nuttige suggesties voor het werkprogramma van de in het regeerakkoord aangekondigde cellen duurzame ontwikkeling binnen de overheidsdiensten).

De opmerkingen uit categorieën 2 en 3 zullen, via de ICDO-leden, ter informatie bezorgd worden aan de betrokken overheden: voor categorie 2 de gewesten of gemeenschappen, voor categorie 3 de bevoegde federale regeringsleden en overheidsdiensten.

Op basis van de opmerkingen binnen de eerste categorie zullen de leden van de redactiegroep vervolgens voorstellen van amendering van het voorontwerp formuleren. Wanneer vanuit de raadpleging voor eenzelfde tekstonderdeel aanpassingen in verschillende richtingen worden voorgesteld (bv. versterken, afzwakken of schrappen), zullen ook meerdere relevante amenderingvoorstellen, die aan deze verschillende, soms tegengestelde bekommernissen beantwoorden, geformuleerd worden. Zoals voorzien in de Wet van 5 mei 1997 zal bijzondere aandacht besteed worden aan de verwerking van de adviezen van de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling, van de Wetgevende Kamers en de Gewest- en Gemeenschapsregeringen.

De ICDO zal vervolgens thematische werkgroepen organiseren waaraan alle ICDO-leden en -experten zullen kunnen deelnemen. Alle deelnemers krijgen ter voorbereiding van de vergaderingen van de verschillende werkgroepen een volledig overzicht van alle ontvangen opmerkingen bij het betreffende tekstonderdeel. Op deze wijze zal er een volledige controle kunnen uitgevoerd worden op het onderbrengen van opmerkingen binnen de vier hogervermelde categorieën en de amenderingvoorstellen die vanuit de redactiegroep worden geformuleerd.

De werkgroepen zullen zich vervolgens uitspreken over de verschillende amenderingvoorstellen. Het belangrijkste hierbij te hanteren criterium is de wijze waarop de verschillende amenderingvoorstellen al dan niet beantwoorden aan de binnen het plan vooropgestelde duurzame ontwikkelingsbeginselen.

Een plenaire ICDO-vergadering zal zich ten slotte buigen over:

- de door de werkgroepen weerhouden amenderingvoorstellen;
- de vanuit de werkgroepen gesignaleerde knelpunten waarover binnen de werkgroep geen consensus kon worden bereikt.

Dit moet uiteindelijk resulteren in een nieuwe tekst, het ontwerp van plan, die op 15 juli dient voorgelegd te worden aan de regering.

De ICDO zal binnen dit proces ook enkele initiatieven nemen om de burgers en organisaties die deelgenomen hebben aan de raadpleging op de hoogte te brengen van wat met hun inbreng gebeurde. Hiervoor zal gebruik gemaakt worden van de ICDO-website (www.icdo.fgov.be) en de website van de raadpleging (www.plan2004.be). Op beide websites zal het ontwerp van plan, zoals het bezorgd zal worden aan de regering, gepubliceerd worden met de mogelijkheid om de aan het oorspronkelijke voorontwerp aangebrachte wijzigingen te identificeren. De ICDO zal eveneens een overwegingsdocument samenstellen met daarin voor de verschillende onderdelen van het voorontwerp een synthese van de ontvangen opmerkingen en een motivering voor de wijze waarop met deze opmerkingen rekening werd gehouden.

Het is ondertussen niet duidelijk in welke mate deze werkwijze, die midden 2003 door de ICDO werd weerhouden, ook in de praktijk zal toegepast worden. Het Koninklijk Besluit van 8 december 2003 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (zie bijlage 2) wijzigt immers niet alleen de samenstelling van de ICDO (zie 1.2 hoger), maar ook de procedure die de ICDO bij het opstellen van een federaal plan zou volgen. De nieuwe artikels 26, § 2 en 28, §3 voorzien nu dat de ICDO-leden respectievelijk tijdens de voorbereiding van het voorontwerp van plan, evenals bij de verwerking van de raadpleging en de opstelling van het ontwerp van plan, "maandelijks aan de vergadering van de vertegenwoordigers van de ministers de meest recente versie van het (voor)ontwerp van Federaal Plan ter discussie voorleggen", waarna "deze vergadering binnen een termijn van tien werkdagen haar opmerkingen aan de Commissie meedeelt".

Deze formulering roept toch wel enkele vragen op. Het is niet duidelijk hoe de ICDO-leden die volgens de Wet van 5 mei 1997 zelf reeds "vertegenwoordigers zijn van de leden van de federale regering" tekstvoorstellen moeten bezorgen aan een andere vergadering van de vertegenwoordigers van dezelfde ministers. Bovendien is het helemaal niet duidelijk hoe deze maandelijkse voorlegging met een reactietermijn van tien werkdagen kan ingeschreven worden binnen de verwerking van de raadpleging en het opstellen van het ontwerp van plan waarvoor de ICDO zelf, op basis van de Wet van 5 mei 1997, zelf slechts beschikt over zestig (kalender)dagen.

2.4. HET ACTIVITEITENRAPPORT 2002

Gezien de vele moeilijkheden waarmee het ICDO-secretariaat in het verleden geconfronteerd werd om tijdig de, door de Wet van 5 mei voorgeschreven, jaarrapporten van alle federale ICDO-leden in haar bezit te krijgen, werd de opmaak van de ledenrapporten voor het jaar 2002 reeds een eerste maal geagendeerd en besproken tijdens de ICDO-vergadering van 25 november 2002.

Tijdens deze vergadering werd erop gewezen dat deze jaarrapporten, die op de ICDO-website worden gepubliceerd en dus voor iedereen toegankelijk zijn, voor de buitenwereld de enige documenten zijn op basis waarvan men zich een idee kan vormen van de vooruitgang die geboekt wordt bij de uitvoering van het Plan. Om deze informatie op een meer efficiënte wijze te organiseren werd tijdens deze vergadering voorgesteld dat alle leden in hun rapport een tabel zouden opnemen waarin, voor de verschillende acties waarvoor zij (mede-)verantwoordelijk zijn, telkens kort de stand van zaken weergegeven wordt. Voor de selectie van de in deze tabel te vermelden acties werd verwezen naar de lijst van acties uit het eerste plan die in 2000 door de ICDO werd opgesteld en waarbinnen voor elke actie ook het (de) betrokken departement(en) werd(en) geïdentificeerd. Gezien ondertussen meerdere ICDO-leden vervangen werden en de vervangers niet steeds over het dossier van hun voorgangers beschikten, verspreidde het ICDO-secretariaat deze lijst van acties tijdens de volgende dagen opnieuw aan alle leden. Met het oog op de voorbereiding van het tweede federaal plan werd er bij de leden tevens op aangedrongen dat deze tabel ook de reeds in 2000 en 2001 gerealiseerde acties zou bevatten, evenals de acties waarvoor nog niets ondernomen werd. De tabel zou dan aangevuld worden door een tekst met een verwijzing naar ondertussen gerealiseerde maatregelen die evenwel niet in het Plan werden voorzien of met een argumentatie waarom bepaalde in het Plan voorziene maatregelen ondertus-

---

sen niet of onder een andere vorm werden gerealiseerd. Er werd afgesproken dat alle federale ICDO-leden hun rapport op deze wijze zouden invullen en in het Nederlands en het Frans zouden bezorgen aan het secretariaat voor 28 februari 2003. Ook voor 2002 zou ten slotte een globaal rapport over het milieubeheer binnen de verschillende federale administraties opgenomen worden.

Begin december zond het ICDO-secretariaat op basis van deze beslissingen aan alle leden nog een concreet voorstel van structuur voor de rapporten. Dit voorstel voorzag (1) een inleiding, (2) de oprichting van een intern netwerk en (3) de uitvoering van het plan met een tabel opgebouwd uit drie kolommen: een korte beschrijving van de actie, een verwijzing naar de paragraaf uit het eerste Plan en een stand van zaken. Dit voorstel werd op de vergadering van 17 december kort toegelicht en riep geen bijzondere vragen of opmerkingen op van de aanwezige leden. Tijdens de volgende weken werden deze afspraken regelmatig in herinnering gebracht.

Toch diende het secretariaat tijdens de ICDO-vergadering van 17 maart de alarmklok te luiden. Op deze datum ontbraken immers nog ongeveer de helft van de in te zenden rapporten minstens in één taal. Ook tijdens vorige jaren was, wegens het laattijdig inzenden van sommige ledenrapporten, de in de wet voorziene publicatiedatum van 31 maart wel eens met enkele weken overschreden. Gezien de federale verkiezingen midden 2003 was 8 april evenwel de uiterste datum om via de distributiekanaalen binnen het parlement de rapporten nog voor de verkiezingen bij alle kamerleden en senatoren te krijgen. Op 1 april ontving het secretariaat nog het rapport van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel waarna de bundel werd afgesloten en klaargemaakt voor verzending tijdens de volgende dagen.

Ook in 2002 was het, gezien deze omstandigheden, voor het secretariaat onmogelijk om de verschillende rapporten werkelijk te coördineren en een synthese ervan op te stellen. In de bundel ontbraken bovendien enkele rapporten. Het rapport van de vertegenwoordiger van Justitie, dat nochtans tijdig verzonden was, bereikte het ICDO-secretariaat slechts enige tijd na publicatiedatum. De vertegenwoordiger van Tewerkstelling en Arbeid zond haar rapport slechts begin juli in. Beide rapporten werden ondertussen opgenomen in de versie van het rapport 2002 dat kan ingekeken worden op de ICDO-website (www.icdo.fgov.be).

2.5. WERKGROEPEN

De voorbereiding van het voorontwerp van plan legde in 2003 de werking van de meeste ICDO-werkgroepen stil. De werkgroep "indicatoren" vormde hierop een belangrijke uitzondering gezien deze werkgroep in 2002 net opgestart was om een belangrijke input te leveren, niet alleen voor de opvolging van het eerste plan, maar ook om elementen aan te brengen die konden gebruikt worden bij de voorbereiding van het voorontwerp van tweede plan.

Tijdens het voorjaar 2003 zette ook de werkgroep "duurzame consumptie- en productiewijzen" haar activiteiten nog even voort met het oog op het agenderen van het ontwerp van federaal beleidsplan "Productbeleid en milieu 2003-2005" op de Ministerraad. De ICDO-werkgroep "greening" werd ondertussen geïntegreerd binnen de contactgroep van de milieucoördinatoren van de federale overheidsdiensten waarvan het secretariaat waargenomen wordt door de POD DO. Ten slotte werd in 2003 ook nog de basis gelegd voor het opstarten van een werkgroep "Maatschappelijk verantwoord ondernemen".

2.5.1. De werkgroep "Indicatoren"

Zoals vermeld in het rapport 2002 werd in januari van dat jaar binnen de ICDO een pilootgroep "indicatoren" opgericht die tot doel had om in samenwerking met 6 pilootdepartementen een methodologie te ontwikkelen voor de identificatie van prestatie- en antwoord-indicatoren. Op 17 december 2002 werd een tussentijds rapport voorgesteld en besproken. Het eindrapport van het pilootproject werd voorgesteld en besproken tijdens de ICDO-vergadering van 19 mei 2003.

In de besluiten wordt gewezen op de drie steeds terugkerende problemen waarmee men bij de verschillende administraties die aan het pilootproject deelnamen geconfronteerd werd: het ontbreken van tijd, de noodzaak om telkens meerdere mensen bij het project te betrekken en het ontbreken van elementaire basisgegevens. De werkgroep formuleert op basis van haar ervaring een werkgids en methodologie om deze problemen aan te pakken. Tevens wordt voorgesteld om een permanente werkgroep indicatoren op te richten die de werkzaamheden van de pilootgroep zal verderzetten en een bijdrage kan leveren tot de noodzakelijke sensibilisatie van de federale overheidsdiensten met betrekking tot het gebruik van indicatoren.

Gezien ondertussen de verschillende thematische werkgroepen ter voorbereiding van het voorontwerp van tweede plan een zeer grote activiteit aan het ontwikkelen waren, nam de ICDO-vergadering wel akte van dit voorstel zonder hier evenwel onmiddellijk een concreet gevolg aan te geven.

Het eindrapport van de werkgroep kan, weliswaar alleen in een Franse versie, ingekeken worden bij de publicaties op de ICDO-website.

2.5.2. Een werkgroep 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen'

Tijdens de vergadering van 19 mei 2003 wordt de ICDO eveneens geconfronteerd met de vraag om een werkgroep 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' (MVO) op te starten. De heer Dieter Vander Beke, die door de ministerraad van 28 februari 2003 als vertegenwoordiger van de Minister van Maatschappelijke Integratie en Sociale Economie binnen de ICDO aangewezen werd, lichtte tijdens de vergadering een nota toe, die voordien reeds aan alle leden was toegezonden.

De nota stelt onder meer vast dat heel wat overheidsinitiatieven rond maatschappelijk verantwoord ondernemen gekenmerkt worden door een ad hoc benadering, waarbij nog te weinig overleg plaatsvindt tussen de verschillende departementen en de andere betrokken stakeholders. Een ICDO-werkgroep kan een antwoord bieden op de nood aan een duidelijke en permanente structuur, bevordert de nodige coherentie met het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling en laat ook een meer gestructureerde aanpak van het thema toe. Gezien zowel de federale overheden als vertegenwoordigers van de regionale overheden in de ICDO vertegenwoordigd zijn biedt het onderbrengen van een werkgroep 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' binnen de ICDO ook kansen om tot een onderlinge afstemming van regionaal en federaal beleid te komen rond dit thema. Het gaat hier namelijk om een thematiek die zowel federale als regionale competenties aanspreekt.

In een latere fase kunnen ook ondernemingen, vakbonden, ngo's en de academische wereld hierbij betrokken worden, eventueel door een beroep te doen op een samenwerking met de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling (FRDO).

De ICDO-vergadering ging op 19 mei akkoord met het voorstel. Gezien de opstelling van het voorontwerp van federaal plan evenwel alle beschikbare aandacht vroeg werd het opstarten van de werkgroep uitgesteld. Het voorstel belandde enkele weken later trouwens als een actie in het voorontwerp van plan en zal in 2004 na het afsluiten van de werkzaamheden rond het opstellen van het tweede plan dan ook opnieuw opgenomen worden.

2.6. HET ICDO-SECRETARIAAT

Zoals hoger vermeld werd het ICDO-secretariaat naar het einde van 2002 versterkt met drie bijkomende wetenschappelijke medewerkers. Deze versterking liet het secretariaat in 2003 toe om naast het klassieke secretariaatswerk (beantwoorden briefwisseling, opstellen uitnodigingen en verslagen, bijeenbrengen documentatie, ...) vooral aandacht te verlenen aan het voorbereiden van de werkzaamheden rond het voorontwerp van plan, het verzekeren van het secretariaat van de verschillende thematische werkgroepen en het op zich nemen van het praktische redactionele werk voor het voorontwerpplan (integreren en harmoniseren van de verschillende eindteksten van de werkgroepen, organiseren en verifiëren van de vertalingen,...).

2.6.1. Contact met de nieuwe minister

Een bijzondere aandacht ging in de tweede helft van 2003 ook uit naar het informeren van (de diensten van) de nieuwe Minister van duurzame ontwikkeling, mevrouw F. Vanden Bossche.

Het secretariaat stelde in augustus dossiers samen betreffende de vooruitgang bij het opstellen van het voorontwerp van plan, de samenstelling van de Commissie en de financiering van het ICDO-secretariaat.

Tijdens de volgende maanden greep regelmatig overleg plaats en werd ook ondersteuning geleverd aan de diensten. Zoals hoger vermeld kreeg de ICDO naar het jaareinde toe tijdens twee opeenvolgende vergaderingen het bezoek van respectievelijk de heer K. Reremoser, directeur, hoofd van het secretariaat van de Minister en de Minister zelf.

2.6.2. Het onderzoeksproject Participatie

Zoals vermeld in het activiteitenrapport 2002 nam het ICDO-secretariaat actief deel aan het begeleidingscomité van het door de Programmatorische federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid in het kader van het Plan voor Wetenschappelijke Ondersteuning van een beleid gericht op Duurzame Ontwikkeling gelanceerd onderzoeksproject betreffende 'de participatie van het publiek aan besluitvormingsprocessen'. Het onderzoek werd verricht door twee onderzoeksteams: de Groupe d'Etude Habitat - Territoire GEHAT van de ULB en het Studiecentrum. Technologie Energie Milieu STEM van de UFSIA-RUCA.

Aansluitend op dit onderzoek organiseerde de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling en de Programmatorische federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid, in samenwerking met de ICDO en de POD DO op 25 maart 2003 een symposium "Participatie en beleid duurzame ontwikkeling: hoe publieke consultaties doeltreffender maken?" (zie hoger 2.3.1.). Een verslag van dit symposium werd gepubliceerd door de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling en kan ingekeken worden op hun website (www.FRDO-CFDD.be)

Het begeleidingscomité zette ook na het symposium haar werkzaamheden verder en besprak de ontwerpen van de eindrapporten die midden 2003 werden neergelgd door de onderzoeksteams en onder meer de raadpleging rond het voorontwerp van eerste federaal Plan als 'case-study' behandelen.

Deze eindrapporten worden ondertussen gefinaliseerd en zullen eerdaags door de Programmatorische Overheidsdienst Wetenschapsbeleid gepubliceerd worden. Ze zullen dan, zoals dit gebruikelijk is, kunnen ingekeken worden op de website van de POD Wetenschapsbeleid bij de publicaties van de ondersteunende acties binnen het eerste Plan tot wetenschappelijke ondersteuning van het beleid inzake duurzame ontwikkeling (www.Belspo.be).

2.6.3. Europese workshop 'Nationale strategieën Duurzame Ontwikkeling

Het ICDO-secretariaat nam van 27 tot 29 april 2003 ook deel aan een internationale 'workshop' in Wenen, georganiseerd door het Oostenrijkse ministerie van land- en bosbouw, leefmilieu en watermanagement, in samenwerking met de Europese Commissie, Nederland, Hongarije en het Verenigd Koninkrijk. De workshop droeg als titel "Sustainable Development in an enlarged Union - Linking national strategies and strengthening European coherence".

De workshop bracht vanuit de verschillende EU-lidstaten en kandidaatlidstaten mensen samen die betrokken waren bij het uittekenen van nationale duurzame ontwikkelingsstrategieën binnen de overheidsdiensten of bij het organiseren van het maatschappelijk middenveld hierrond.

Tijdens de workshop werd van gedachten gewisseld over en werden ervaringen toegelicht rond verschillende thema's: de inhoud, implementatie en evaluatie van duurzame ontwikkelingsstrategieën, institutionele aspecten (internationaal, EU, nationaal en subnationaal) en de rol van het maatschappelijk middenveld.

Een dergelijke internationale workshop zou ondertussen jaarlijks georganiseerd worden.

3. Besluit

2003 was een behoorlijk druk jaar voor de ICDO. Voor de tweede maal werd de Commissie geconfronteerd met de uitdaging om een voorontwerp van plan voor te bereiden tijdens een verkiezingsjaar.

Voor de opmaak van het voorontwerp van het tweede federaal plan duurzame ontwikkeling werd gekozen voor een meer participatieve aanpak. Deze was onder meer mogelijk door de verdere uitbouw van het ICDO-secretariaat en de oprichting van de POD DO. De belangrijkste factor was evenwel de bereidheid van een honderdtal ambtenaren van verschillende overheidsdiensten om samen na te denken over de prioriteiten binnen een duurzaam ontwikkelingsbeleid. Dit project leverde dan ook het bewijs dat meer en meer mensen de nood erkennen van overleg en coördinatie en de ICDO aanvaardden als interdepartementaal platform.

De beslissing van de Ministerraad van 3 november 2003 betreffende de samenstelling van de ICDO en het voornemen van de regering om departementale cellen duurzame ontwikkeling op te richten (zie Federale Regeringsverklaring van 14 juli 2003) opent bovendien het perspectief om rond het duurzaam ontwikkelingsbeleid een permanent en gestructureerd overleg te creëren tussen de verschillende regeringsleden en hun overheidsdienst. Ook dit zal de ICDO-werking op termijn versterken.

De ICDO kijkt dan ook met vertrouwen uit naar de werking in 2004. Na het organiseren van de raadpleging rond het voorontwerp en het verwerken van de reacties in het ontwerpplan, zal de Regering immers een tweede federaal plan goedkeuren. Eind 2004 zal bovendien, voor het tweede plan van start gaat, een inventaris opgesteld worden van de uitvoering van het eerste Plan. De jaarlijkse rapporten van de ICDO-leden zullen hiertoe verder verfijnd worden.

4. Bijlagen

BIJLAGE 1: KONINKLIJK BESLUIT VAN 22 OKTOBER 2003 TOT WIJZIGING VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 19 SEPTEMBER 2000 HOUDENDE VASTSTELLING VAN HET FEDERAAL PLAN INZAKE DUURZAME ONTWIKKELING 2000-2004

Albert II, Koning der Belgen

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, onze Groet.

Gelet op de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling, inzonderheid artikel 5 § 1;

Gelet op het advies van de inspecteur van financiën, gegeven op 22 september 2003;

Gelet op de akkoordbevinding van de Minister van Begroting, gegeven op 7 oktober 2003;

Overwegende dat het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 dient te worden vastgesteld ten laatste drie maanden voor het verstrijken van de lopende planperiode;

Overwegende dat het opportuun is om de einddatum van de lopende planperiode van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 ten laatste dient te worden vastgesteld;

Overwegende dat het opportuun is om de lopende planperiode te wijzigen om de bepalingen van het Regeerakkoord van 10 juli 2003 ten aanzien van duurzame ontwikkeling uit te voeren en om het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 aan te passen in functie van dit Regeerakkoord;

Op de voordracht van Onze Minister van Duurzame Ontwikkeling, en op advies van Onze in Raad vergaderde Ministers;

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1. Artikel 2 van het koninklijk besluit van 19 september 2000 houdende vaststelling van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2000-2004 wordt vervangen als volgt:

"Art. 2. Het plan bedoeld in artikel 1 geldt voor een periode van vier jaar. De planperiode eindigt op 18 december 2004."

Artikel 2. Onze Ministers en Onze Staatssecretarissen zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 22 oktober 2003
Van Koningswege:

De Minister van Duurzame Ontwikkeling,

F. VAN DEN BOSSCHE

Uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 04/12/2003.
**PROGRAMMATORISCHE FEDERALE OVERHEIDSDIENST DUURZAME
ONTWIKKELING**

Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2000-2004

Vaststelling van de einddatum van de lopende planperiode

Artikel 2 van het koninklijk besluit van 19 september 2000 tot vaststelling van het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2000-2004, gepubliceerd bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad van 17 oktober 2000 (blz. 34 986), werd gewijzigd bij koninklijk besluit van 22 oktober 2003. De einddatum van de lopende planperiode is ingevolge deze wijziging vastgesteld op 18 december 2004.

BIJLAGE 2: KONINKLIJK BESLUIT VAN 8 DECEMBER 2003 TOT WIJZIGING VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 1 DECEMBER 1998 TOT VASTSTELLING VAN DE ALGEMENE REGELS BETREFFENDE DE ORGANISATIE EN DE WERKING VAN DE INTERDEPARTEMENTALE COMMISSIE DUURZAME ONTWIKKELING (BELGISCH STAATSBLED VAN 30.01.2004)

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling, inzonderheid op artikel 16;

Gelet op het koninklijk besluit van 19 september 2000 houdende vaststelling van het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2000-2004;

Gelet op het advies van de Inspecteur van Financiën, gegeven op 22 september 2003;

Gelet op de akkoordbevinding van Onze Minister van Begroting, gegeven op 7 oktober 2003

Gelet op de dringende noodzakelijkheid gemotiveerd door het feit dat de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling in haar nieuwe samenstelling een voorontwerp van het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2004-2008 dient op te stellen vóór 15 december 2003;

Gelet op het advies 36.032/03 van de Raad van State, gegeven op 27 oktober 2003 met toepassing van artikel 84, § 1, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

Overwegende dat het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2000-2004 werd vastgesteld door het koninklijk besluit van 19 september 2000 houdende vaststelling van het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2000-2004, laatst gewijzigd bij het koninklijk besluit van 22 oktober 2003, voor een periode van vier jaar die eindigt op 18 december 2004, en dat het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2004-2008 derhalve door de Ministerraad dient te worden vastgesteld vóór 19 september 2004 conform de artikelen 3, eerste lid, en 5, § 1, van voormelde wet van 5 mei 1997;

Overwegende dat de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling na het einde van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2004-2008 zestig dagen de tijd heeft om het ontwerp van dit plan vast te stellen en dat dit derhalve vóór 14 juli 2004 dient te gebeuren;

Overwegende dat de raadpleging over het voorontwerpplan drie maanden duurt en derhalve begint op 15 februari 2004 en eindigt op 14 mei 2004;

Overwegende dat de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling het voorontwerpplan dient op te stellen vóór 15 december 2003 teneinde de publicatie en verspreiding ervan te verzekeren voor het begin van de raadpleging;

Overwegende dat de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling in haar nieuwe samenstelling operationeel dient te zijn vóór 15 oktober 2003 ten einde het voorontwerpplan op te kunnen stellen;

Overwegende dat het Regeerakkoord van 10 juli 2003 voorziet dat er cellen duurzame ontwikkeling zullen worden opgericht in de federale overheidsdiensten;

Overwegende dat verschillende ministers bevoegd zijn voor meerdere federale overheidsdiensten en programmatorische federale overheidsdiensten ingevolge de huidige bevoegdheidsverdeling binnen de federale regering;

Overwegende dat artikel 16 van voormelde wet van 5 mei 1997 voorziet dat de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling onder meer is samengesteld uit vertegenwoordigers van de leden van de federale regering;

Overwegende dat het aan elk lid van de federale regering toekomt om te bepalen of zijn vertegenwoordiger een ambtenaar is of een lid van zijn secretariaat of van zijn cel beleidsvoorbereiding;

Overwegende dat het opportuun is dat de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling wordt bijgestaan door een vertegenwoordiger van de cel duurzame ontwikkeling van elke federale overheidsdienst en van elke programmatorische federale overheidsdienst teneinde het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling te coördineren en teneinde een goede coördinatie tussen de vertegenwoordigers van de leden van de federale regering en de federale overheidsdiensten te verzekeren;

Overwegende dat het opportuun is om bij de opstelling van het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling een politieke ondersteuning te bieden aan de werkzaamheden van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling;

Overwegende dat deze ondersteuning op een duidelijke en transparante wijze dient te worden georganiseerd;

Overwegende dat hiertoe binnen de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling van bij de aanvang van het proces dat leidt tot de opstelling van het Plan een opvolging dient verzekerd te worden door de vertegenwoordigers van de ministers in de zin van artikel 16 van de voormelde wet van 5 mei 1997;

Overwegende dat in dit kader binnen de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling een werkgroep beleidscoördinatie zal opgericht worden die deze vertegenwoordigers van de ministers zal omvatten;

Overwegende dat bij de bespreking van het voorontwerp en ontwerp van Federaal Plan minimaal een maandelijks overleg noodzakelijk is en dit overleg dient plaats te vinden telkens dit noodzakelijk is;

Op de voordracht van Onze Eerste Minister, van Onze Minister van Ontwikkelingssamenwerking, van Onze Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, van Onze Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid en van Onze Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling en op advies van Onze in Raad vergaderde Ministers;

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1. Artikel 12 van het koninklijk besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling wordt vervangen als volgt:

"Art. 12. § 1. De Commissie wordt bijgestaan door één vertegenwoordiger van elke federale overheidsdienst en door één vertegenwoordiger van elke programmatorische federale overheidsdienst.

De vertegenwoordiger van elke federale overheidsdienst wordt aangewezen door de voorzitter van het directiecomité van deze overheidsdienst. Hij behoort tot de cel duurzame ontwikkeling van de federale overheidsdienst die hij vertegenwoordigt.

De vertegenwoordiger van elke programmatorische federale overheidsdienst wordt aangewezen door de voorzitter van deze overheidsdienst. Hij behoort tot de cel duurzame ontwikkeling van de programmatorische federale overheidsdienst die hij vertegenwoordigt.

§ 2. De Commissie kan zich eveneens laten bijstaan door andere experts, op basis van hun specifieke betrokkenheid bij de problematiek van duurzame ontwikkeling op het federale niveau.

§ 3. De Voorzitter kan externe experts uitnodigen om toelichting te geven bij een specifiek onderwerp."

Art. 2. Hoofdstuk X van het koninklijk besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling wordt vervangen als volgt:

"HOOFDSTUK X. - Het Federaal Plan

Art. 24. § 1. Vóór 1 november van het jaar dat de opstelling van een Federaal Plan voorafgaat bezorgen de leden aan het Secretariaat een nota voor de federale overheidsdiensten en publieke instellingen, die zij vertegenwoordigen met voorstellen aangaande de doelstellingen, acties en middelen in het kader van Duurzame Ontwikkeling voor de volgende vijf jaren.

§ 2. Binnen de dertig daarop volgende dagen onderzoekt de vergadering van de vertegenwoordigers van de ministers deze nota en hechten daaraan na eventuele aanpassingen hun goedkeuring.

Art. 25. Op basis van deze goedgekeurde nota zal het Federaal Planbureau een eerste ontwerp van structuur van het voorontwerp van Federaal Plan ter goedkeuring voorleggen aan de Commissie.

Art. 26. § 1. Het Federaal Planbureau zal vervolgens een eerste versie van het voorontwerp van Federaal Plan voorleggen aan de Commissie met de verschillende onderdelen geschreven in de taal van de auteur of de auteurs.

---

§ 2. De leden van de Commissie leggen maandelijks aan de vergadering van de vertegenwoordigers van de ministers de meest recente versie van het voorontwerp van Federaal Plan ter discussie voor. Deze vergadering deelt binnen een termijn van tien werkdagen haar opmerkingen aan de Commissie mee.

Art. 27. § 1. Vóór 15 juni van het lopend jaar zal het Federaal Planbureau een definitief voorstel van voorontwerp van federaal Plan in het Nederlands en het Frans ter goedkeuring voorleggen aan de Commissie.

§ 2. Vervolgens zal het voorontwerp van Federaal Plan in een werkgroep beleidscoördinatie worden besproken vooraleer het aan de bevolking voor te leggen.

Art. 28. § 1. Het Federaal Planbureau zal, naar aanleiding van de raadpleging van de bevolking, de hulp kunnen inroepen van derden.

§ 2. De Commissie zal na het afsluiten van de raadpleging, op basis van werkdocumenten, opgesteld door, of onder toezicht van het Federaal Planbureau, beslissen welk gevolg dient gegeven te worden aan de adviezen en opmerkingen die ten aanzien van het voorontwerp werden geformuleerd.

§ 3. Tijdens de beslissingsperiode bedoeld in § 2 is er opnieuw een maandelijks rapportage zoals bedoeld in artikel 26, § 2.

Art. 29. § 1. Na deze beslissingen legt het Federaal Planbureau een ontwerp van Federaal Plan ter goedkeuring voor aan de Commissie.

§ 2. Het Federaal Planbureau bezorgt gelijktijdig aan de Commissie een document aangaande alle ontvangen adviezen en opmerkingen met daarin, minstens voor het advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, een voorstel van motivering voor het al dan niet volgen ervan.

§ 3. Na de goedkeuring van het ontwerp van Federaal Plan door de Commissie, wordt dit ontwerp van federaal Plan, samen met de in § 2 bedoelde documenten, onderzocht door de regering."

Art. 3. Dit besluit treedt in werking op de dag waarop het in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt.

Art. 4. Onze Ministers en Onze Staatssecretarissen zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 8 december 2003.

ALBERT

Van Koningswege:

De Eerste Minister,

G. VERHOFSTADT

De Minister van Ontwikkelingssamenwerking,

M. VERWILGHEN

De Minister van Sociale Zaken
en Volksgezondheid,

R. DEMOTTE

De Minister van Economie, Energie,
Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid,

Mevr. F. MOERMAN

De Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken
en Duurzame Ontwikkeling,

Mevr. F. VAN DEN BOSSCHE

**BIJLAGE 3: KONINKLIJK BESLUIT TOT VASTSTELLING VAN DE ALGEMENE
REGELS BETREFFENDE DE ORGANISATIE EN DE WERKING VAN DE
INTERDEPARTEMENTALE COMMISSIE DUURZAME ONTWIKKELING**

Koninklijk besluit van 1 december 1998, zoals gewijzigd door het Koninklijk Besluit van 8 december 2003, dat in werking trad op 30 januari 2004. - officiële coördinatie.

Hoofdstuk 1 Definities

Artikel 1: Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

de "Wet": de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling;

"de Commissie": de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling, opgericht bij de Wet;

"de Minister": de Minister of Staatssecretaris bevoegd voor Leefmilieu;

"de Voorzitter", "de Ondervoorzitters", "het Bureau", "het Secretariaat" en "de leden": de personen zoals bedoeld in artikel 16 van de Wet;

het "Federaal Plan" en het "Federaal Rapport": het federaal plan inzake Duurzame Ontwikkeling en het federaal rapport inzake Duurzame Ontwikkeling zoals bedoeld in de hoofdstukken II en III van de Wet;

het "Federaal Planbureau": de instelling die krachtens de Wet belast is met de opstelling van het Federaal Rapport en de voorbereiding van het Federaal Ontwerpplan en binnen dewelke de "Task Force Duurzame Ontwikkeling (TF-DO)" de groep van personeelsleden is die, onder de leiding en de verantwoordelijkheid van het Federaal Planbureau, uitvoering geeft aan deze opdracht;

het "Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid": het comité opgericht door het samenwerkingsakkoord van 5 april 1995 tussen de federale staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest met betrekking tot het internationaal milieubeleid.

Hoofdstuk 2: De Commissie

Artikel 2, § 1: Ieder lid wordt uitgenodigd om in overleg met het regeringslid dat hij vertegenwoordigt een plaatsvervanger aan te duiden.

Artikel 2, § 2: Wanneer een lid van de Commissie niet langer in staat is om zijn functie als vertegenwoordiger uit te oefenen, zal het regeringslid dat hij vertegenwoordigde, een vervanger voorstellen. In afwachting van de geëigende procedure zal deze vervanger als lid binnen de Commissie zetelen.

Hoofdstuk 3: Het Bureau

Artikel 3, § 1: De Voorzitter van de Commissie is tevens Voorzitter van het Bureau. In zijn afwezigheid verzekert één van de Ondervoorzitters het voorzitterschap.

§ 2. De coördinator van de "Task Force Duurzame Ontwikkeling" van het Federaal Planbureau wordt uitgenodigd om alle Bureauvergaderingen met raadgevende stem bij te wonen.

§ 3. De secretaris van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid wordt uitgenodigd om alle Bureauvergaderingen met raadgevende stem bij te wonen.

Art. 4. Het Bureau komt minstens drie weken voor elke algemene vergadering van de Commissie samen en telkens wanneer de Voorzitter dat noodzakelijk acht.

Art. 5. Het Bureau beslist bij consensus.

Art. 6. Het Bureau:

- bereidt de vergaderingen van de Commissie voor en verzekert de opvolging ervan;
- stelt de agenda van de Commissie op;
- doet voorstellen met betrekking tot het oprichten van werkgroepen of het toevertrouwen van de uitvoering van bijzondere opdrachten aan de leden;
- verzekert de binding tussen de werkgroepen en de Commissie;
- verzekert de binding tussen het Federaal Planbureau en de Commissie;
- legt het jaarverslag, voorbereid door het Secretariaat, ter goedkeuring voor aan de Commissie;
- duidt, op voorstel van de werkgroepen, de te contacteren externe experts aan die kunnen deelnemen aan de werkzaamheden van de werkgroepen.

Art. 7. § 1. Het Secretariaat stelt de ontwerp-verslagen op.

§ 2. De verslagen van de vergaderingen van het Bureau worden, na goedkeuring, aan de leden van de Commissie meegedeeld.

Hoofdstuk 4: Algemene vergaderingen van de Commissie

Art. 8. De Commissie vergadert minstens vijfmaal per jaar of telkens wanneer het Bureau het nodig acht.

Art. 9. § 1. De uitnodiging voor de vergadering wordt minstens tien kalenderdagen voor de datum van de vergadering aan de leden toegestuurd.

§ 2. Zij vermeldt de agenda en is vergezeld van de documenten die er betrekking op hebben.

Art. 10. § 1. De agenda wordt vastgelegd door het Bureau.

§ 2. Wanneer vijf leden hierom verzoeken dient een punt geagendeerd te worden op de volgende vergadering.

§ 3. Punten die niet op de agenda vermeld werden, maar dringend behandeld dienen te worden, kunnen op vraag van de Voorzitter toch behandeld worden, mits akkoord van de Commissie.

Art. 11. De voorzitter opent en sluit de vergaderingen en leidt de debatten.

In zijn afwezigheid neemt één van de Ondervoorzitters de functie van Voorzitter waar.

Art. 12. §1 *De Commissie wordt bijgestaan door één vertegenwoordiger van elke federale overheidsdienst en door één vertegenwoordiger van elke programmatorische federale overheidsdienst.*

De vertegenwoordiger van elke federale overheidsdienst wordt aangewezen door de voorzitter van het directiecomité van deze overheidsdienst. Hij behoort tot de cel duurzame ontwikkeling van de federale overheidsdienst die hij vertegenwoordigt.

De vertegenwoordiger van elke programmatorische federale overheidsdienst wordt aangewezen door de voorzitter van deze overheidsdienst. Hij behoort tot de cel duurzame ontwikkeling van de programmatorische federale overheidsdienst die hij vertegenwoordigt.

§ 2. De Commissie kan zich *eveneens* laten bijstaan door *andere experts*, op basis van hun specifieke betrokkenheid bij de problematiek van duurzame ontwikkeling op het federale niveau.

§ 3. De Voorzitter kan externe experts uitnodigen om toelichting te geven bij een specifiek onderwerp.

Art. 13. § 1. Het Secretariaat stelt de ontwerp-verslagen op van de vergaderingen die op de volgende vergadering van de Commissie worden goedgekeurd.

§ 2. De verslagen bevatten een aanwezigheidslijst, een samenvatting van de verschillende standpunten en de besluiten voor ieder agendapunt.

Art. 14. § 1. De Commissie kan slechts geldig beslissingen nemen, indien de gewone meerderheid van haar leden aanwezig is.

§ 2. De Commissie beslist bij consensus. Bij gebrek aan consensus over het geheel of over een deel van de besluiten, beslist de Commissie bij gewone meerderheid van de aanwezige leden.

§ 3. Voor de toepassing van dit artikel wordt alleen rekening gehouden met de leden benoemd bij koninklijk besluit als vertegenwoordigers van de Federale regeringsleden en van het Federale Planbureau en hun in artikel 2, § 1 of § 2 vermelde plaatsvervangers of vervangers.

Hoofdstuk 5: de werkgroepen

Art. 15. De oprichting van werkgroepen, het voorzitterschap en de samenstelling ervan worden op voorstel van het Bureau beslist door de Commissie.

Art. 16. Elk lid van de Commissie kan deelnemen aan de werkzaamheden van een werkgroep of zich laten vertegenwoordigen door een ambtenaar van de federale administraties of publieke instellingen, die vallen onder de verantwoordelijkheid van het regeringslid dat hij vertegenwoordigt.

Art. 17. De voorzitters van de werkgroepen brengen de Commissie regelmatig op de hoogte van de vooruitgang van hun werkzaamheden.

Art. 18. De werkgroepen leggen, via het Bureau, hun rapporten voor aan de Commissie.

Art. 19. De voorzitter van elke werkgroep regelt in overleg met het Bureau, de wijze waarop het secretariaat van de werkgroep wordt verzekerd.

Hoofdstuk 6: Het Secretariaat

Art. 20. § 1. Het Secretariaat van de Commissie wordt waargenomen door de Vertegenwoordiger van het Federaal Planbureau, die zich hiervoor kan laten bijstaan door personeelsleden van het Federaal Planbureau.

§ 2. Het Secretariaat staat ten dienste van de Commissie voor het uitoefenen van haar opdrachten:

- het staat in voor de praktische organisatie van de vergaderingen van de Commissie en het Bureau. Het verzendt de uitnodigingen en documenten, neemt deel aan de vergaderingen en stelt de verslagen op;
- het verzamelt en verwerkt informatie over de binnen de Commissie besproken onderwerpen;
- het stelt jaarlijks het ontwerp van activiteitenverslag op en verzorgt de verspreiding van het door de Commissie goedgekeurde Rapport.

Hoofdstuk 7: Jaarlijkse rapporten van de leden

Art. 21 § 1. Jaarlijks leggen de vertegenwoordigers van de leden van de federale regering, vóór 15 januari bij het Secretariaat, in het Nederlands en het Frans, een verslag neer over de acties die werden ondernomen met het oog op duurzame ontwikkeling en over de uitvoering van het plan in de federale administraties en openbare instellingen waarvoor het regeringslid dat zij vertegenwoordigen bevoegd is.

§ 2. De structuur van dit rapport zal door de Commissie worden vastgelegd.

Hoofdstuk 8: Het activiteitenverslag

Art. 22, § 1 Het Secretariaat stelt jaarlijks vóór 31 januari een ontwerp van rapport op over de werkzaamheden van het voorbije jaar.

§ 2. Het Bureau bespreekt dit ontwerp en legt het ter goedkeuring voor aan de Commissie vóór 10 maart van het lopend jaar.

Hoofdstuk 9: Het Federaal Rapport

Art. 23. § 1. Het jaar, waarin een Federaal Rapport dient opgesteld te worden, legt het Federaal Planbureau ter kennisgeving aan de Commissie vóór 31 maart van het lopend jaar een ontwerp van structuur en vóór 30 september van het lopend jaar een eerste ontwerp van Federaal Rapport voor.

§ 2. Het ontwerp van structuur zal een overzicht bevatten van de thema's die binnen het rapport zullen uitgewerkt worden.

---

§ 3. Het eerste ontwerp van Rapport omvat een in de taal van de auteur of de auteurs uitgeschreven versie van de verschillende onderdelen van het Rapport.

Hoofdstuk 10: Het Federaal Plan

Art. 24. §1. Vóór 1 november van het jaar dat de opstelling van een Federaal Plan voorafgaat bezorgen de leden aan het Secretariaat een nota voor de federale overheidsdiensten en publieke instellingen, die zij vertegenwoordigen met voorstellen aangaande de doelstellingen, acties en middelen in het kader van Duurzame Ontwikkeling voor de volgende vijf jaren.

§2. Binnen de dertig daarop volgende dagen onderzoekt de vergadering van de vertegenwoordigers van de ministers deze nota en hechten daaraan na eventuele aanpassingen hun goedkeuring.

Art. 25. Op basis van deze goedgekeurde nota zal het Federaal Planbureau een eerste ontwerp van structuur van het voorontwerp van Federaal Plan ter goedkeuring voorleggen aan de Commissie.

Art. 26. §1. Het Federaal Planbureau zal vervolgens een eerste versie van het voorontwerp van Federaal Plan voorleggen aan de Commissie met de verschillende onderdelen geschreven in de taal van de auteur of de auteurs.

§2. De leden van de Commissie leggen maandelijks aan de vergadering van de vertegenwoordigers van de ministers de meest recente versie van het voorontwerp van Federaal Plan ter discussie voor. Deze vergadering deelt binnen de termijn van tien werkdagen haar opmerkingen aan de Commissie mee.

Art. 27. §1. Vóór 15 juni van het lopend jaar zal het Federaal Planbureau een definitief voorstel van voorontwerp van Federaal Plan in het Nederlands en het Frans ter goedkeuring voorleggen aan de Commissie.

§2. Vervolgens zal het voorontwerp van Federaal Plan in een werkgroep beleidscoördinatie worden besproken vooraleer het aan de bevolking voor te leggen.

Art. 28. § 1. Het Federaal Planbureau zal, naar aanleiding van de raadpleging van de bevolking, de hulp kunnen inroepen van derden.

§ 2. De Commissie zal na het afsluiten van de raadpleging, op basis van werkdokumenten, opgesteld door, of onder toezicht van het Federaal Planbureau, beslissen welk gevolg dient gegeven te worden aan de adviezen en opmerkingen die ten aanzien van het voorontwerp werden geformuleerd.

§3. Tijdens de beslissingsperiode bedoeld in §2 is er opnieuw een maandelijks rapportage zoals bedoeld in b artikel 26, §2.

Art. 29. § 1. Na deze beslissingen legt het Federaal Planbureau een ontwerp van Federaal Plan ter goedkeuring voor aan de Commissie.

§ 2. Het Federaal Planbureau bezorgt gelijktijdig aan de Commissie een document aangaande alle ontvangen adviezen en opmerkingen met daarin, minstens voor het advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, een voorstel van motivering voor het al dan niet volgen ervan.

§3. Na de goedkeuring van het ontwerp van Federaal Plan door de Commissie, wordt dit ontwerp van Federaal Plan, samen met de in §2 bedoelde documenten, onderzocht door de regering.

Hoofdstuk 11: Openbaarheid

Art. 30. § 1. Het Bureau verzekert het openbaar maken van alle informatie met betrekking tot het bestaan van de Commissie, haar werking en verwezenlijkingen.

§ 2. De Voorzitter vertegenwoordigt de Commissie. In zijn afwezigheid wordt hij vervangen door een lid van het Bureau.

§ 3. De vergaderingen van de Commissie zijn niet openbaar.

Hoofdstuk 12: Werkingskosten

Art. 31. § 1. Vóór 15 april stelt de Commissie jaarlijks, op voorstel van het Secretariaat, een raming van werkingskosten op voor het volgende jaar.

§ 2. Vóór 31 oktober van het lopend jaar zal de Commissie, in functie van de bekomen kredieten, eventueel haar raming van werkingskosten voor het volgende jaar aanpassen.

Hoofdstuk 13: Slotbepaling

Art. 32. Onze Eerste Minister, Onze Minister van Economie, Onze Minister van Wetenschapsbeleid, Onze Minister van Volksgezondheid, Onze Minister van Sociale Zaken, de Staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris voor Leefmilieu, zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 8 december 2003

**BIJLAGE 4: ORIËNTATIES BETREFFENDE DE INHOUD VAN HET TWEDE
FEDERAAL PLAN DUURZAME ONTWIKKELING
ICDO - 17 FEBRUARI 2003**

De ICDO beslist de DO-strategie van de Europese Unie als uitgangspunt te nemen voor het tweede federale plan DO.

De indeling van het voorontwerp van tweede Plan zal er in grote lijnen uitzien als volgt:

deel 1: Inleiding met beginselen, thema's en doelstellingen,

deel 2: Centrale thema's/prioritaire acties 2004 - 2008,

deel 3: Implementatie en opvolging.

Deel 1: Inleiding: beginselen, thema's en doelstellingen

In dit deel zullen op een formele wijze een aantal elementen uit de hoger vermelde omkadering moeten opgenomen worden (zie 2 hoger).

- het DO-plan is een kaderplan dat zich inschrijft binnen de internationale DO-engagements van de Belgische regering, waarvan de WSSD (Johannesburg) de urgentie herbevestigde, in het bijzonder de DO-strategie van de EU en het eerste federaal Plan dat een aantal nog steeds relevante beleidslijnen uittekende (en waarnaar in algemene zin wordt verwezen zowel op het vlak van evaluatie als voortzetting; benadrukken van het leerproces);
- binnen dit kader (o.m. van de acties voorzien in het eerste Plan) wordt in het tweede Plan geopteerd voor een meer gerichte aanpak via de introductie van een beperkt aantal centrale, prioritaire thema's en acties;
- herinnering van 5 basisbeginselen;
- toelichting bij de wijze waarop de thema's behandeld worden en acties gekozen werden (cf. Deel 2).

De ICDO stelt eveneens voor om de algemene richtlijnen, waarmee het eerste plan afgesloten werd, over te brengen naar dit eerste deel van het tweede plan als onderdeel van het algemene kader voor een DO-beleid. De tien richtlijnen van het eerste plan blijven actueel en zouden dus opnieuw kunnen opgenomen worden, eventueel aangepast rekening houdend met de evaluatie ervan in het tweede federaal rapport.

Deel 2: Centrale thema's/prioritaire acties 2004 - 2008

Binnen deze optiek is de keuze van deze thema's zeer belangrijk.

De ICDO weerhoudt als criteria voor de selectie van de centrale thema's:

- internationale erkenning/verplichtingen,
- urgentie, en
- belangrijke DO-impact (= problematiek heeft betrekking op meerdere dimensies en houdt verband met DO-beginselen uit de inleiding).

Voor de keuze van de te ontwikkelen acties gaat de aandacht vooral uit naar:

- relevantie (acties moeten bijdragen tot een oplossing),
- draagvlak (politici en burgers moeten het nut erkennen),
- capaciteit (ambitieuw en voluntaristisch maar tevens uitvoerbaar, inclusief de budgettaire haalbaarheid),
- de tijdsdimensie zowel binnen doelstellingen als acties.

Betreffende de keuze van de centrale thema's bestaat een ruime (internationale) eensgezindheid die impliciet op deze criteria berust. Anderzijds moeten deze criteria zeker in het Plan gepreciseerd worden.

De ICDO spreekt haar voorkeur uit om voor het tweede federaal plan de DO-strategie van de EU en de daarbinnen weerhouden thema's als uitgangspunt te nemen. Het federale Plan krijgt hierdoor (impliciet) een breed politiek draagvlak. Deze keuze laat ook toe om te gaan putten uit voorstellen en instrumenten (onder meer betreffende indicatoren) die op Europees vlak ontwikkeld/ondersteund worden en kan ertoe bijdragen dat België tevens een meer actieve rol op zich zou nemen bij de verdere concretisering en opvolging van de Europese strategie. De ICDO is tevens van mening dat de Europese DO-strategie een kader biedt waarbinnen (bijna) alle door de leden of binnen WSSD (Johannesburg 2002) voorgestelde thema's/actieterreinen kunnen geïntegreerd worden.

De ICDO wenst evenwel dat binnen de voor het plan nog uit te tekenen structuur de lijst en de rangorde van de centrale EU-thema's moet kunnen aangepast worden om een beter evenwicht tussen de verschillende dimensies te verzekeren en beter aan te sluiten bij de Belgische prioriteiten en realiteiten (o.m. de staatshervorming en de bevoegdheidsverdeling).

Elk van de centrale thema's zal een globale probleemstelling krijgen met daarin:

- de intrinsieke situering van het probleem met aandacht voor internationale en langetermijnaspecten;
- onderlinge verbanden met andere (al dan niet centrale) thema's en met de nodige aandacht voor het noodzakelijke evenwicht tussen de drie dimensies;
- een verwijzing naar internationale afspraken en (al dan niet ultieme) doelstellingen;
- bevoegdheidsverdeling en eventuele bestaande federale plannen en/of acties van gewesten en gemeenschappen;
- eventueel een verwijzing naar doelstellingen en acties FPDO I en evaluatie ervan;
- een verantwoording van de keuze van actieterreinen (waarbinnen concrete doelstellingen en acties worden geformuleerd).

Binnen de onderscheiden actieterreinen zouden we ons dan kunnen beperken tot

- een concrete doelstelling (of een set van doelstellingen) voor 2008 (die zich eventueel inschrijft in een ambitieuzere langetermijndoelstelling)
- een concrete actie (of beperkte set van acties) die kan leiden tot het realiseren van deze doelstelling tegen 2008.

Deel 3: Implementatie en opvolging

Het tweede plan zal afgesloten worden met een aantal duidelijke bepalingen betreffende de implementatie en opvolging van het tweede plan door de ICDO en eventueel anderen.

Een set van concrete voorstellen terzake zal zeker de geloofwaardigheid van het tweede plan versterken en kan eventueel ook bijdragen tot de verduidelijking van de specifieke verantwoordelijkheid van en de taakverdeling tussen de verschillende federale overheidsdiensten en de specifiek bij het DO-beleid betrokken instellingen en diensten.

BIJLAGE 5: VOORSTEL VAN STRUCTUUR VOOR HET TWEEDE FEDERAAL PLAN
DUURZAME ONTWIKKELING

ICDO

CIDD

Brussel, 2 april 2003

Voorstel van structuur voor het
Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling
2004-2008

Dit voorstel van structuur werd opgesteld de TFDO op basis van de oriëntaties weerhouden door de ICDO op 17 februari 2003. Het werd besproken tijdens de ICDO-vergadering van 17 maart en goedgekeurd op 2 april als richtlijn voor de activiteiten van de werkgroepen. De ICDO voorzag evenwel de mogelijkheid om deze beslissingen eventueel in een latere fase te herzien onder meer betreffende de verdeling in drie of vier delen, cf. de opmerking blz. 50

INHOUDSTAFEL

1.	Context van het voorontwerp van Federaal plan inzake DO (9 blz.)	51
1.1	Het leerproces van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling (3 blz.)	51
1.2	Governance van een duurzame ontwikkeling op lokaal en mondiaal vlak (3 blz.)	51
1.3	Het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling (3 blz.)	52
2.	Thema's en acties van het voorontwerp van Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling (33 blz.)	52
2.1	Keuze thema's en acties van het voorontwerp van plan (3 blz.)	52
2.2	Beschrijving van de toestand van het thema, de doelstellingen en de acties (30 blz.)	55
3.	Toepassing van het voorontwerp van Federaal plan inzake DO (32 blz.)	56
3.1	Impact en uitvoering van elke actie van het voorontwerp (30 blz.) (5 blz. /thema)	56
3.2	Impact en uitvoering van de acties van het voorontwerp (2 blz.)	57
4.	Monitoring van het Plan (6 blz.)	57

Opmerking over de verdeling van het voorontwerp van Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling (VOP) in drie of vier delen:

De hierna voorgestelde structuur beantwoordt, wat de verdeling van de materie in de delen 2 en 3 betreft, precies aan de vraag van de oriëntaties van de ICDO om de centrale thema's en keuzecriteria voor de te ontwikkelen acties in deel 2 en om de tenuitvoerlegging in deel 3 van het voorontwerp te behandelen. Het deel 2 bevat een veeleer visionair deel en deel 3 een meer technisch gedeelte. Het past dat onderscheid niet alleen toe om de oriëntaties te volgen maar ook voor twee andere redenen:

- Om een zware compilatie van 60 blz. te vermijden, van 6 blokken met 10 blz. per thema.
- Om een technische bijlage te vermijden, die niemand zou lezen.

Zoals vooraf aangeduid laat deze scheiding tussen visie van deze thema's en uitvoering, de ICDO ook toe om indien gewenst een andere interne structuur aan te nemen voor deze twee delen van het plan. In deel 2.2 kan de tekst gestructureerd worden volgens de thema's en in deel 2.3 is het mogelijk om de volledig transversale acties voor te stellen. Die zijn niet verbonden aan sommige thema's in het bijzonder maar die, elk op zich, alle thema's van het VOP aanbelangen.

Wat de scheiding tussen de delen 3 en 4 betreft, beantwoordt de hier voorgestelde structuur niet volledig aan de ICDO-oriëntaties omdat ze tenuitvoerlegging (deel 3) en opvolging (deel 4) van de plannen scheidt. We stellen dat onderscheid echter voor omdat het twee fundamenteel verschillende dingen zijn, die fundamenteel verschillende instrumenten mobiliseren. Als de ICDO het verkiest, kunnen die twee delen samengezet worden in één deel 3 met een meer gemengde inhoud. Het lijkt ons echter pedagogischer om ze te scheiden (learning process).

1. Context van het voorontwerp van Federaal plan inzake DO (9 blz.)

1.1 Het leerproces van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling (3 blz.)

Dit hoofdstuk vat de vaststellingen samen van een reeks recente rapporten over de evolutie van het menselijke, het ecologische en het economische kapitaal die nopen tot antwoorden van duurzame ontwikkeling.

Zoals het eerste Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling vaststelde, veronderstelt de realisatie van een duurzame ontwikkeling de toepassing van vijf grote beginselen die hier herhaald worden. Ze zijn zowel toepasbaar om de doelstellingen als om de beleidsacties voor elk thema te kiezen. Ze kunnen ook gedragslijnen stellen voor de actoren van het plan, die het voordeel hebben om over deze context voor actie te beschikken.

Ook wordt er hier aan herinnerd dat het plan bedoelt om de doelstellingen van duurzame ontwikkeling te realiseren in het perspectief van efficiëntie en interne coherentie van het beleid terzake. Omdat het een kaderplan is, beoogt het vooral om de verbanden tussen thematieken (thema's, subthema's...) van duurzame ontwikkeling te versterken door alle federale departementen erbij te betrekken voorzover de federale bevoegdheden dat toelaten.

In dat perspectief moet het eerste plan, dat in uitvoering is, voortgezet, vervolledigd en versterkt worden. Belangrijke maatregelen van het eerste plan die om een of andere reden niet uitgevoerd werden zullen in het tweede plan heropgenomen worden met de nodige bepalingen om hun toepassing mogelijk te maken.

1.2 Governance van een duurzame ontwikkeling op lokaal en mondiaal vlak (3 blz.)

Dit hoofdstuk actualiseert de context van de besluitvorming inzake duurzame ontwikkeling tegenover die van het moment dat het eerste plan geschreven werd. Geen enkel land of entiteit kan zo'n uitdaging alleen aan. De interdependentie tussen alle beleidsniveaus is erkend (zie figuur 1.4 op blz. 20 van het tweede Federaal rapport duurzame ontwikkeling). Het herinnert eraan dat "good governance" onder andere inhoudt dat bij de uitwerking van beleidsbeslissingen rekening gehouden wordt met de actoren van het middenveld (cf. "multi actor governance").

Het licht toe dat sinds het vorige plan een aantal voor duurzame ontwikkeling strategische beslissingen (Plan van Johannesburg, DO-strategie van de OESO, Europese DO-strategie...) het licht zagen op internationaal niveau. De verbanden tussen regionale (UNECE, Annex I...) en mondiale niveaus werden versterkt en de nationale verplichtingen in die multilaterale context werden gepreciseerd. Dit tweede federaal plan wil zich inpassen in deze internationale dynamiek.

In dezelfde geest, zet dit plan een stap naar een grotere coherentie tussen het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling en de strategieën van de gefedereerde entiteiten. Alleen die coherentie tussen alle strategieën zal toelaten om te evolueren naar de uitwerking van een nationale strategie voor duurzame ontwikkeling (cf. engagement van Plan van Johannesburg voor 2005). De respectievelijke bevoegdheden van de verschillende beleidsniveaus zullen gerespecteerd worden, inclusief de vrijheid van de federale overheid om, in overleg met gewesten en gemeenschappen (cf. "multi level governance"),

---

doelstellingen en maatregelen voor te stellen die haar prioriteiten en voorkeuren weergeven.

1.3 Het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling (3 blz.)

Dit hoofdstuk herhaalt dat het eerste plan Plan tien richtsnoeren bevatte die elke actor toelaten om zijn zowel sectorale als transversale activiteiten van duurzame ontwikkeling in een gemeenschappelijk perspectief te plaatsen. Het tweede plan moet dat conceptueel kader uitbreiden op basis van de ervaring met het eerste plan en van de conclusies van het tweede Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling om de concepten van DO beter te concretiseren via preciezere actielijnen.

Dit hoofdstuk geeft duidelijke instructies over de manier waarop de acties van departementen in een context van duurzame ontwikkeling moeten geplaatst worden. Ze kunnen bijvoorbeeld een gemeenschappelijk stramien aannemen voor de jaarlijkse beleidsnota's of de impactanalyses van hun beslissingen versterken. Het is dus een praktische handleiding die helpt om de concepten van duurzame ontwikkeling te vertalen naar sectorale en transversale acties die het gehele beleid inzake duurzame ontwikkeling versterken.

2. Thema's en acties van het voorontwerp van Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling (33 blz.)

2.1 Keuze thema's en acties van het voorontwerp van plan (3 blz.)

THEMA'S: Dit hoofdstuk legt uit dat de ICDO voorstelt om te kiezen voor acties die een effect zouden hebben op de zes thema's van de Europese strategie voor duurzame ontwikkeling:

- Verantwoordelijker beheer van natuurlijke hulpbronnen.
- Bestrijding van de klimaatverandering.
- Garandering van een duurzaam vervoerssysteem.
- Bestrijding van gevaren voor de volksgezondheid.
- Bestrijding van armoede en sociale uitsluiting.
- Opvangen van de implicaties van een vergrijzende maatschappij.

Die zes thema's zijn verbonden aan de acties van het plan voor veel (andere) thema's van duurzame ontwikkeling die van belang zijn voor de federale acties, waaronder die van het plan van Johannesburg (2002).

ACTIES: Dit hoofdstuk toont in hoeverre de "acties" van het voorontwerp duurzame ontwikkelingsacties zijn die passen in een kaderplan (en niet om het even welke acties van het federale beleid zijn).

Een "actie" van het voorontwerp van plan die betrekking heeft op een thema "x" is een federale beleidsbeslissing die bestaat uit één of meerdere maatregelen die samen een wezenlijke bijdrage leveren aan het behalen van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van het thema "x". Een "actie" die slaat op een thema kan bestaan uit één of meerdere maatregelen die voortkomen uit andere federale departementen dan datgene dat in eerste instantie verantwoordelijk is voor het

thema. Iedere actie van het VP omvat ten slotte ook de volgende vijf eigenschappen.

Eerste eigenschap: De federale acties voorgesteld in het voorontwerp verbinden de zes bovengenoemde thema's onderling en met andere thema's van duurzame ontwikkeling die geselecteerd werden in andere strategieën of plannen voor duurzame ontwikkeling (zie tabel 1).

Tweede eigenschap: De federale acties voorgesteld in het voorontwerp dragen substantieel en geprogrammeerd in de tijd bij tot de realisering van DO-doelstellingen voor één of meer thema's van het voorontwerp (zie ook punt 2.2).

Derde eigenschap: De federale acties voorgesteld in het voorontwerp van Federaal plan inzake Duurzame ontwikkeling worden ontwikkeld in actieve synergie met de relevante acties verschillende beleidsniveaus voor een duurzame ontwikkeling en rekening houdend met hun aanvaardbaarheid op deze andere beleidsniveaus, van het meest lokale tot het meest mondiale niveau (zie punten 1.2 en 2.2).

Vierde eigenschap: De federale acties doen beroep op een breed gamma aan instrumenten waarmee de economische efficiëntie, de ecologische doeltreffendheid, de sociale billijkheid en de politieke geloofwaardigheid maximaliseren (o.a. haalbaarheid in termen van menselijke middelen, techniek en budgetten) (zie punt 3.1).

Vijfde eigenschap: De federale acties voorgesteld in het voorontwerp van Federaal plan inzake Duurzame ontwikkeling hebben een impact die evenwichtig verdeeld is over de toepassing van de vijf beginselen en ook over de drie pijlers van een duurzame ontwikkeling (zie ook punt 3.1).

De hier samengevatte eigenschappen krijgen een korte toelichting in het vervolg van deze nota. Dankzij deze eigenschappen verbetert elke actie van het voorontwerp van Federaal plan inzake Duurzame ontwikkeling de onderlinge verbanden tussen de zes thema's en met thema's uit andere strategieën of plannen van duurzame ontwikkeling, eventueel op andere beleidsniveaus. Elk maatregel binnen een actie van het voorontwerp van Federaal plan inzake Duurzame ontwikkeling versterkt of compenseert zo de positieve synergieën (win-win-win) en/of de trade-offs tussen thema's door op een bepaald type van instrument beroep te doen. Dat zorgt ervoor dat elke actie een evenwichtige impact heeft en dat de integratie en de samenwerking tussen federale departementen verbetert.

NB: Elke actie van het voorontwerp van Federaal plan inzake Duurzame ontwikkeling heeft dus een relatief "grensoverschrijdend" karakter omdat de maatregelen ervan verschillende thema's en departementen "overschrijden". Een actie van het voorontwerp van Federaal plan inzake Duurzame ontwikkeling is volledig transversaal omdat ze op substantiële wijze alle thema's van het plan aangaat.

Het actieterrein van een plan voor duurzame ontwikkeling kan, in het algemeen, voorgesteld worden in een interthematische matrix die de thema's van duurzame ontwikkeling met elkaar linkt om de synergieën of trade-offs tussen de planthema's bloot te leggen. De thema's verbonden met de acties van het plan staan

bijvoorbeeld op de rijen en thema's waaraan de thematische doelstellingen gelinkt zijn door de kolommen.

Tabel 2 bevat deze matrix waarin de zes bovengenoemde thema's met zichzelf en met een (onbeperkt) aantal belangrijke thema's uit het Plan van Johannesburg van gekruist worden. De eerste eigenschap van de federale acties voorgesteld in het voorontwerp van plan is dat ze een reikwijdte zouden hebben van meer dan één cel in tabel 2. De reikwijdte van het geheel aan planacties kan zo gemakkelijk zo'n matrix omvatten dankzij de goede verdeling van de interdepartementale inspanningen.

Tabel 2: Kruistabel van de onderlinge relaties tussen de zes thema's en met andere DO-thema's

Op de rij "Garandering van een duurzaam vervoerssysteem", bevinden zich bijvoorbeeld de acties die niet alleen kunnen bijdragen tot de doelstellingen voor mobiliteit (kolom draagt dezelfde naam), maar ook tot het "Verantwoordelijker beheer van natuurlijke hulpbronnen" en/of de "Bestrijding van de klimaatverandering" en/of de "Bestrijding van gevaren voor de volksgezondheid" en/of de "Bestrijding van armoede en sociale uitsluiting" en/of het "Opvangen van de implicaties van een vergrijzende maatschappij". In elke kolom kunnen bijvoorbeeld de doelstellingen van ontwikkelingssamenwerking van Johannesburg een bijdrage leveren aan de doelstellingen van die kolom. De strepen in diagonale lijn wijzen er bijvoorbeeld op dat de interne acties van een transportplan die alleen mobiliteitsdoelen nastreven niet geselecteerd zullen worden als actie van het tweede plan voor duurzame ontwikkeling, zelfs niet als die ook dienen om sectorale plannen beter uit te voeren.

TABEL 2 - Kruistabel van de onderlinge relaties tussen de zes thema's en met andere DO-thema's

Thema's van het voorontwerp van plan DO-hefbomen	Verantwoordelijker beheer van natuurlijke hulpbronnen	Bestrijding van klimaat- verandering	Garandering van een duurzaam vervoers- systeem	Bestrijding van gevaren voor de volksgezond- heid	Bestrijding van armoede en sociale uitsluiting	Opvangen van de implicaties van een vergrijzende maatschappij
Verantwoordelijker beheer van natuurlijke hulpbronnen Bestrijding van klimaatverandering Garanderen van een duurzaam vervoerssysteem Bestrijding van gevaren voor de volksgezondheid Bestrijding van armoede en sociale uitsluiting Opvangen van de implicaties van een vergrijzende maatschappij						
Sustainable production and consumption patterns Science and Technology Trade and Sustainable development Development cooperation and sustainable development Education						

2.2 Beschrijving van de toestand van het thema, de doelstellingen en de acties (30 blz.)

(2 en ½ blz. per thema; ½ blz. per actie en 5 acties per thema)

Dit hoofdstuk beschrijft achtereenvolgens voor elk thema:

- De situatie (de problemen of kansen) verbonden aan elk thema van het voorontwerp van Federaal plan inzake Duurzame ontwikkeling en de huidige toestand van de besluitvorming over dit thema (bevoegdheidsverdeling en lopende actie op internationaal, Europees, federaal en gewestelijk niveau, bv. een sectoraal plan is in voorbereiding).
- De ultieme en intermediaire doelstellingen van het voorontwerp (bestaande verbintenissen) of die het voor elk thema voorstelt. Als er voor het thema geen vaste verbintenissen bestaan kunnen de doelstellingen met alternatieve scenario's omschreven worden.
- Ongeveer vijf "acties" (=maatregelen of beleid) die het voorontwerp van Federaal plan inzake Duurzame ontwikkeling voorstelt en die ruimschoots betrekking hebben op het thema. De tekst legt uit hoe elke van de acties op ingrijpende wijze de problemen en kansen van verscheidene voorontwerpplan-thema's beantwoordt. In de fase van keuze van acties, zouden de departementen ook beroep kunnen doen op verschillende scenario's.
  - Deze acties hebben de eigenschap (2) om doelen te stellen die op significatieve (indien mogelijk gekwantificeerd) en geprogrammeerd in de tijd bijdragen tot de ultieme en intermediaire doelen van de zes thema's van het voorontwerpplan.
  - Elke actie van het voorontwerpplan heeft de eigenschap (3) van zich in te passen in een mate van goed bestuur die gaat van lokaal tot op het mondiale niveau. Ze kan dus aan lokale (duurzame steden) en Belgische regionale acties, aan Europese en/of mondiale acties gekoppeld worden.

Tabel 3 toont de vijf kolommen waar vijf verschillende acties zouden kunne thuishoren. Die zullen de departementen kiezen in de ICDO-werkgroepen over de zes thema's van het voorontwerpplan die vermeld staan op de rijen van de tabel. Het voorontwerpplan zal dus maximaal één actie voorstellen in elk van de 30 cellen van tabel 3 (die elk 2 of meer cellen van tabel 1 omvatten). (NB: Die werkgroepen kunnen ook volledig transversale acties voorstellen die op substantiële wijze alle planthema's aangaan die niet in een bepaalde kolom van tabel 2 terecht kunnen.)

Voorbeelden van studies over federale acties: Om de betekenis van een "actie" voor de strategie van Göteborg te concretiseren (1ste kolom), die zowel omvangrijk als ambities zijn, geeft tabel 3 ook enkele voorbeelden van vroegere acties van de federale overheid (laatste kolom). Het gaat om enkele gevalstudies die gepresenteerd zijn in het tweede Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling over acties die kritisch geëvalueerd zijn vanuit hun bijdrage tot een duurzame ontwikkeling. (NB: De problematiek van ethische financiering is niet opgenomen in een van de rijen van de tabel omdat het over een transversaal onderwerp gaat. Het staat dus in relatie tot al de thema's van de Europese strategie voor duurzame ontwikkeling.)

Gebruik van het 2de federaal rapport voor het 2de federaal plan duurzame ontwikkeling

De gevalsstudies van "acties" in het gevoerde beleid die het tweede Federaal rapport behandelt, werden niet gekozen volgens de 5 bovengenoemde eigenschappen. Het doel van het rapport was net om het vroegere beleid te bestuderen om hen te helpen die het willen verbeteren in de zin van duurzame ontwikkeling. De departementen kunnen in het rapport andere voorbeelden en referenties kiezen om de Göteborgthema's te behandelen vanuit een standpunt van duurzame ontwikkeling omdat het tien problematieken voorstelt die zich allemaal inpassen in verschillende thema's van Göteborg. De indicatoren (deel 2) en de beleidsdoelstellingen en de gevalsstudies (deel 3) en de oefening van toekomstverkenning (deel 4) uitgewerkt voor elk van de tien problematieken leveren een basis voor reflectie en voorbeelden aan het tweede federaal plan voor duurzame ontwikkeling. De indicatoren kunnen gebruikt worden om de situatie voor elk thema te beschrijven. Het deel over toekomstverkenning stelt voor de 10 problematieken en in drie scenario's, beleidsmaatregelen voor om het beleid meer te richten op een duurzame ontwikkeling (deel 4.3).

TABEL 3 - Definities van de acties van het voorontwerp van Federaal Plan inzake duurzame ontwikkeling (met voorbeelden van acties die werden geanalyseerd in het tweede Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling)

Thema's	Definities van de acties van het Plan					Voorbeelden van acties in het Federaal Rapport inzake duurzame ontwikkeling
	1	2	3	4	5	
Verantwoordelijker beheren van natuurlijke hulpbronnen						3.3.2.1. Voorbereiding van een geïntegreerd product-beleid
Bestrijding van de klimaatverandering						3.3.2.4. Afbakening van beschermde zeegebieden
Garandering van een duurzaam vervoersysteem						3.3.2.10. Reglementering van de verspreiding van GGO's
Bestrijding van gevaren voor de volksgezondheid						3.3.2.3. Verhandelbare groenestroomcertificaten
Bestrijding van armoede en sociale uitsluiting						3.3.2.11. Inventarisatie van broeikasgasemissies
Opvangen van de implicaties van een vergrijzende bevolking						3.3.2.6. Fiscale maatregelen voor een schoner verkeer
						3.3.2.5. Informatie over risico's van stoffen en preparaten voor werknemers
						3.3.2.9. Verbod op tabaksreclame
						3.3.2.2. Dialoog over de sociale economie
						3.3.2.7. Label voor een sociaal verantwoorde productie

3. Toepassing van het voorontwerp van Federaal plan inzake DO (32 blz.)

3.1 Impact en uitvoering van elke actie van het voorontwerp (30 blz.) (5 blz. /thema)

Na de aan de thema's verbonden definitie die aan elke actie van hoofdstuk 2.2 verbonden is, beschrijft het hoofdstuk 3.1 de aspecten van elke actie die verbonden zijn aan de uitvoering en aan zijn impact. Er is één fiche per actie.

- Het *beschrijvende gedeelte* (¼ blz. /actie) van de fiche herneemt in de titel de definitie van de actie (verwijzing naar deel 2.2) en definieert vervolgens indicatoren (van antwoord en resultaat) die het mogelijk maken om

er in de rapporten de opvolging van te doen (zie punt 4), zelfs op het vlak van bescheiden resultaten.

- Het *deel uitvoering* (¼ blz. /actie) van de fiche preciseert de keuze van instrumenten (cf. eigenschap (4): economische, reglementaire, communicatie, samenwerking, reorganisatie, R&D...) om de actie te volbrengen en duidt de verantwoordelijken aan binnen elk departement en van andere categorieën van actoren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de acties.
- Het *deel impact* (½ blz. /actie) van de fiche geeft de verwachte impact van de actie (cf. eigenschap (5)), onder andere in sociale, ecologische, economische en budgettaire termen en die de toepassing van deze criteria van duurzame ontwikkeling betreffen (bijdrage tot de 5 beginselen).

3.2 *Impact en uitvoering van de acties van het voorontwerp (2 blz.)*

Dit hoofdstuk moet het publiek toelaten om, in grote lijnen, deel te nemen aan het toezicht op de effecten van het plan in een tabel met twee kolommen:

- Enerzijds een tijdlijn met de grote deadlines van de beslissingen in het voorontwerp.
- Anderzijds een impacttabel (grotendeels kwalitatief) van al de voorontwerpplan-acties om het geconsulteerde publiek een vooruitblik te geven op het globale effect ervan.

4. *Monitoring van het Plan (6 blz.)*

Dit vierde deel geeft toelichting bij de rol van elk van de bestaande vormen van rapportage voor duurzame ontwikkeling op federaal niveau. Het nodigt de actoren van duurzame ontwikkeling uit om deze drie vormen van officiële documenten systematisch te gebruiken bij het toezicht op de vooruitgang in de realisatie van de plannen. Het toont hun complementariteit en verschillen.

De wet van 5 mei 1997 heeft immers drie verschillende rapportages in het leven geroepen die toelaten om het beleid inzake duurzame ontwikkeling op federaal niveau te volgen. Die rapportages zijn toegankelijk voor het publiek en gaan rechtstreeks over de realisatie van federale plannen:

- De jaarrapporten van de vertegenwoordigers van de federale regering [in de ICDO] over het beleid inzake duurzame ontwikkeling en over de uitvoering van het Plan in elke federale overheidsdienst (Art.17 §3)
- De jaarlijkse activiteitenrapporten van de ICDO gericht aan alle federale regeringsleden, aan de wetgevende kamers en aan de FRDO (Art.19)
- De tweejaarlijkse federale rapporten voor duurzame ontwikkeling van het FPB meegedeeld aan de ICDO, de ministerraad, de wetgevende kamers, regeringen van gewesten en gemeenschappen en aan alle internationale instanties waar ons land deel van uitmaakt en die voortvloeien uit de Rio-conferentie of ermee verbonden zijn. De minister legt een lijst vast van andere bestemmingen van het rapport en neemt maatregelen om het zo ruim mogelijk bekend te maken. (Art.8)

Er bestaat bovendien ook een belangrijke rapportage over duurzame ontwikkeling van België op internationaal niveau (VN, OESO, EU...) die ook betere

synergieën en complementariteiten zou kunnen voorstellen met bovengenoemde federale rapportages.

TABEL 4 - Uitvoering van de 30 acties uit het voorontwerp van Federaal Plan inzake duurzame ontwikkeling

	Acties van het Plan	Indicatoren	Keuze van instrumenten	Doelgroepen overleg	Te verwachten effecten van de voorgestelde acties (korte, middellange en lange termijn)							
					Economische gevolgen		Sociale gevolgen		Milieugevolgen		Gevolgen voor de doelgroepen	budgettaire gevolgen
Verantwoordelijker beheer van natuurlijke hulpbronnen	1 2 3 4 5											
Bestrijding van de klimaatverandering	5 acties											
Garandering van een duurzaam vervoersysteem	5 acties											
Bestrijding van de gevaren voor de volksgezondheid	5 acties											
Bestrijding van armoede en sociale uitsluiting	5 acties											
Opvangen van de implicaties van een vergrijzende maatschappij	5 acties											

BIJLAGE 6: SAMENSTELLING WERKGROEPEN

Werkgroep "Gevolgen van vergrijzing"

Paul Drogart	voorzitter
Sven Vaneycken	Secretariaat - POD DO
Jan Verschooten	Secretariaat - ICDO
Sylvaine Morelle	FOD Mobiliteit en Vervoer
Jean-Maurice Frère	TFDO
Maurice Weber	FOD Financiën
Nancy Da Silva	FOD Volksgezondheid
Han de Bruyne	Vlaams Gewest
Jean-Louis Claes	DGOS
Robert Mathieu	FOD Sociale Zekerheid
Emmanuel Baudhuin	FOD Economie
B. Van Doninck	SPP Politique scientifique
Nicole Dery	SPF Emploi Travail ...
Chattlain Mee-Sook	FOD Sociale Zekerheid
Hendrik Larmuseau	FOD Sociale Zekerheid

Werkgroep "Transportsystemen"

J. Baveye	Président - FOD Financiën
Nicolas Van Ackere	Secrétariat - POD DO
Cédric van de Walle	Secrétariat - CIDD
Marie-Astrid Deuxant	CIDD
Pierre Sandron	DGOS
Moussa Badji	DGOS
Izay Noti	FOD Mobiliteit en Vervoer
Michel Degaille	FOD Volksgezondheid
Marleen Govaerts	Vlaams Gewest
Michel Allardin	FOD Economie
Renaud Daele	Duitstalige Gemeenschap
Philippe Tulkens	TFDO - FPB
Sophie Closson	FOD Volksgezondheid
Francois Andre	FOD Volksgezondheid
Philippe Schwarzenberger	SPF Finances
H. Van Dongen	SPP Politique scientifique
Christian Ferdinand	FOD Economie
Jacques Gervais	FOD Economie
Isabelle Mahieu	FOD Economie
Danny Dewulf	FOD Economie
Lucien Rawart	communauté Française
Jean-Louis Glume	Région bruxelloise
G. Torres	IBGE
Katrien Vancraeynest	SPF Mobilité etTransport
Philippe Desadeleer	SPF Finances
Emmanuel Baudhuin	FOD Economie
Marianne Courtois	Cabinet transport Bruxelles
Jean-Marc Dubois	SPP Intégration sociale
H. de Beer	POD DO

Werkgroep "Armoede en sociale uitsluiting"

Renata Vandeputte	Co-voorzitter DGOS
Muriel Rabau	co-présidente - SPP Intégration sociale
Jan Reynaers	Secretariaat ICDO
Stefan Verstraeten	Secretariaat POD DO
Sophie Molinghen	SPP Intégration sociale
Arnaud Pinxteren	SPP Intégration sociale
Sylvaine Morelle	FOD Mobiliteit en Vervoer
Lucien De Leebeeck	FOD Justitie
Gunther Sleeuwagen	FOD BuZa
Xavier Leblanc	FOD BuZa
M. Weber	FOD Financiën
Nancy Da Silva	FOD Volksgezondheid
Jan Beukeleirs	Vlaams Gewest
Johan Van Lysebettens	FOD Economie
Pieter Dresselaers	TFDO - FPB
A. Naji	SPP Politique scientifique
Françoise Renier	DGOS
Charles Tollenaere	DGOS
Nicole Dery	SPF Emploi Travail
Lara Deramaix	FOD Economie
Jo Verhofstadt	FOD Economie
Luc Kinnaert	FOD Economie
Catherine Meurice	FOD Economie
Phaedra Van Keymolen	FOD Economie
Emmanuel Baudhuin	FOD Economie
Thomas de Bethune	SPP Intégration sociale
J. De Proft	FOD Economie

Werkgroep "Natuurlijke hulpbronnen"

R. Moreau	président
Jo Versteven	Secrétariat - CIDD
Jos Schoofs	Secrétariat- SPP-DD
Jeanine Lees	FOD Mobiliteit en Vervoer
Natacha Zuinen	TFDO - FPB
Frank Van Thournout	DGOS
Moussa Badji	DGOS
Gunther Sleeuwagen	FOD BuZa
Xavier Leblanc	FOD BuZa
Pierre Henrottin	Landsverdediging
Jacques Baveye	FOD Financiën
Anne-France Woestyn	FOD Volksgezondheid
Bernard Mazijn	FOD Volksgezondheid
Ilse Dries	Vlaams Gewest
Marc Deprez	FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie
Marielle Smeets	POD DO
Emmanuel Baudhuin	SPP Politique scientifique
M.-C. Bex	SPP Politique scientifique
van der Werf	FOD Economie
Bernard Gonsette	BMM
G. Pichot	KBIN
Jackie van Goethem	KBIN
Anne Franklin	Wet. Instituut Volksgezondheid Louis Pasteur
William Moens	Wet. Instituut Volksgezondheid Louis Pasteur
Hubert Hernalsteen	Vlaamse Gemeenschap - expert ICDO
Vander Beke Dieter	Cel Sociale Economie - expert ICDO
Verleye Inès	FOD Volksgezondheid
Nancy Da Silva	FOD Economie

Werkgroep "Volksgezondheid"

Nicole Henry	présidente
Sophie Sokolowski	Secrétariat - SPP-DD
Joëlle Pichel	Secrétariat - ICDO
Katrien Van Craeynest	FOD Mobiliteit en Vervoer
Sylvie Varlez	TFDO - FPB
Jacques Laruelle	DGOS
Daniël Reynders	FOD Volksgezondheid
Francis Sartor	FOD Volksgezondheid
Gerrit Tilborghs	Vlaams Gewest
Michel Allardin	FOD Economie
Danny Dewulf	FOD Economie
Pierre Biot	FOD Volksgezondheid
Isabelle Mahieu	FOD Economie
E. Bourgeois	SPP Politique scientifique
L. Van Daele	SPP Politique scientifique
Nicole Dery	SPF Emploi Travail ...
A. Perdaens	Région de Bruxelles-Capitale
Michel Lefebvre	FOD Economie
Gregorio Roderia Valle	FOD economie
Isabelle Dossogne	communauté française
Jacques Morel	communauté française
Anne Ottevaere	administration de la Sécurité sociale
Nathalie Bossuyt	l'Institut Pasteur
Stefaan Demarest	l'Institut Pasteur
Van Rossum Ludo	DGOS
Jaak Labeeuw	DGOS
Emmanuel Baudhuin	FOD Economie
Marie-Sabine Amato	SPP Intégration sociale
Jacques Gervais	FOD Economie
Jean-Marie Lamotte	SPF Emploi Travail ...
PierreChaidron	MRW

Werkgroep "Klimaatverandering"

F. Sonck	Président
M.-A. Deuxant	secrétariat ICDO
Kristiaan Henrix	Secrétariat - SPP-DD
Jeanine Lees	FOD Mobiliteit en Vervoer
Thomas Bernheim	TFDO - FPB
Patrick Hollebosch	DGOS
Moussa Badji	DGOS
Gunther Sleeuwagen	FOD BuZa
Xavier Leblanc	FOD BuZa
Jacques Baveye	FOD Financiën
Peter Wittoeck	FOD Volksgezondheid
Els Van den Broeck	Vlaams Gewest
Gabriel Michaux	FOD Economie
Fierens	SPP Politique scientifique
M. Vanderstraeten	SPP Politique scientifique
Jacques Gervais	FOD Economie
Danny Dewulf	FOD Economie
Geert Bert	FOD Economie
Dirk Pisele	FOD Economie
Oona Negro	Région Wallonne
Emmanuel Baudhuin	FOD Economie
Hadelin de Beer	PODDO

BIJLAGE 7: KONINKLIJK BESLUIT VAN 2 APRIL 2003 TOT WIJZIGING VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 9 JANUARI 2000 TOT BEPALING VAN DE ALGEMENE REGELS VAN DE RAADPLEGING VAN DE BEVOLKING OVER HET VOORONTWERP VAN FEDERAAL PLAN INZAKE DUURZAME ONTWIKKELING
(BELGISCH STAATSBLAD VAN 11.04.2003)

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, inzonderheid op artikel 4, § 2;

Gelet op het koninklijk besluit van 9 januari 2000 tot bepaling van de algemene regels van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling;

Gelet op het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame ontwikkeling;

Gelet op het advies van de Inspecteur van Financiën, gegeven op 23 januari 2003;

Gelet op het akkoord van de Minister van Begroting, gegeven op 18 maart 2003;

Gelet op het verzoek om spoedbehandeling, gemotiveerd door de omstandigheid dat er uit de artikelen 3, eerste lid, en 6 van de wet van 5 mei 1997 voortvloeit dat een tweede federaal plan inzake duurzame ontwikkeling uiterlijk drie maanden vóór het einde van de periode gedekt door het huidige plan moet worden vastgesteld; dat het eerste federaal plan inzake duurzame ontwikkeling bij het koninklijk besluit van 19 september 2000 werd vastgesteld; dat de planperiode op 19 september 2004 zal aflopen; dat artikel 4, § 2, van dezelfde wet een voorafgaande raadpleging van de bevolking over het voorontwerpplan opgesteld door de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling voorschrijft, ten einde aan deze Commissie toe te laten rekening te houden met de inbreng van de bevolking bij het opstellen van het ontwerpplan dat zij aan de Ministerraad dient voor te leggen; dat deze raadpleging uiterlijk op 1 december 2003 zou moeten starten voor het goede verloop van het voorbereidingsproces van het plan en om elke vertraging te voorkomen; dat de ervaring opgedaan bij de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van het eerste federale plan in 2000 aantoonde dat de efficiëntie van deze raadpleging verbeterd kan worden via een betere voorbereiding en voorafgaande informatie van alle betrokken administratieve diensten inzake het voorwerp en de modaliteiten van de raadpleging; dat een Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame ontwikkeling bij het koninklijk besluit van 25 februari 2002 opgericht werd en heel binnenkort operationeel zal zijn; dat deze dienst met name belast is met de voorbereiding van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling; dat de organisatie van deze raadpleging in het kader van zijn algemene opdrachten past; dat het noodzakelijk is om het koninklijk besluit van 9 januari 2000 te wijzigen om de verantwoordelijkheid van de raadpleging van meet af aan aan de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame ontwikkeling toe te vertrouwen; dat het noodzakelijk is dat deze maatregel tijdig genomen wordt zodat de dienst de uitvoering van deze opdracht onmiddellijk kan voorbereiden en om elke verwarring over de res-

pectievelijke verantwoordelijkheden van de verschillende administratieve actoren te vermijden; dat elke vertraging bij het nemen van deze maatregel een bijkomende vertraging van enkele maanden zou kunnen veroorzaken gezien het nakende einde van de legislatuur en dat dit nadelig zou kunnen zijn voor de goede voorbereiding van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van tweede federale plan inzake duurzame ontwikkeling;

Gelet op het advies van de Raad van State nr. 35.109/1, gegeven op 27 maart 2003, met toepassing van artikel 84, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

Op de voordracht van Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Mobiliteit en Vervoer en Onze Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1. In artikel 1 van het koninklijk besluit van 9 januari 2000 tot bepaling van de algemene regels van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling, wordt het punt b) vervangen door de volgende bepaling: "b) dienst ": de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame ontwikkeling opgericht door het koninklijk besluit van 25 februari 2002".

Art. 2. Artikel 3 van hetzelfde besluit wordt gewijzigd als volgt:

in het tweede lid worden de woorden "Het secretariaat" vervangen door de woorden "De dienst" en worden de woorden "één exemplaar" vervangen door de woorden "twee exemplaren";

in het derde lid worden de woorden "Het secretariaat" vervangen door de woorden "De dienst".

Art. 3. In artikel 4 van hetzelfde besluit worden de woorden "het secretariaat" vervangen door de woorden "de dienst" en worden de woorden "zestig kalenderdagen" vervangen door de woorden "negentig kalenderdagen".

Art. 4. Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Mobiliteit en Vervoer en Onze Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 2 april 2003.

ALBERT

Van Koningswege:

De Vice-Eerste Minister

en Minister van Mobiliteit en Vervoer,

Mevr. I. DURANT

De Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling,

O. DELEUZE

BIJLAGE 8: KONINKLIJK BESLUIT VAN 11 DECEMBER 2003 HOUDENDE ORGANISATIE VAN DE TOEKENNING VAN TOELAGEN AAN PROJECTEN VAN INFORMATIEVERSPREIDING EN INFORMATIESESSIES VOORGESTELD DOOR VERENIGINGEN EN AAN REPORTAGEPROJECTEN VOORGESTELD DOOR MEDIA IN HET KADER VAN DE RAADPLEGING VAN DE BEVOLKING OVER HET VOORONTWERP VAN FEDERAAL PLAN INZAKE DUURZAME ONTWIKKELING 2004-2008 (BELGISCH STAATSBLAD 17.12.2003)

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, inzonderheid op artikel 4, § 2;

Gelet op de wetten op de Rijkscomptabiliteit gecoördineerd op 17 juli 1991, inzonderheid op artikel 12, derde lid;

Gelet op de wet houdende de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2004;

Gelet op het advies van de Inspecteur van Financiën, gegeven op 9 december 2003;

Gelet op het advies 36.061/3 van de Raad van State, gegeven op 18 november 2003, met toepassing van artikel 84, § 1, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

Op de voordracht van Onze Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1. Voor de toepassing van dit besluit dient te worden verstaan onder:

- a) "voorontwerpplan": het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008;
- b) "raadpleging": de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008;
- c) "verenigingen": met verenigingen worden in eerste instantie verenigingen met rechtspersoonlijkheid bedoeld, maar ook feitelijke verenigingen kunnen zich kandidaat stellen.

Art. 2. In het kader van de raadpleging kan door de Minister van Duurzame Ontwikkeling een toelage van maximaal 2.500 EUR toegekend worden aan projecten van informatieverbreiding voorgesteld door verenigingen en aan reportageprojecten voorgesteld door de media. Dit alles binnen de grenzen van de ter beschikking zijnde middelen.

De toegekende toelage zal aangewend worden in het kader van de hierboven vermelde informatieverbreiding, infosessies, of het maken van reportages.

Art. 3. § 1. De kandidaatsdossiers moeten vóór 9 januari 2004 worden ingediend bij de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling, North Plaza A, 8e verdieping, Koning Albert II-laan 9, te 1210 Brussel. Zij zullen omvatten:

- a) een beschrijving van het project;
- b) de totaal gevraagde financiering;
- c) een voorlopig evaluatierooster dat zal dienen om, a posteriori, de impact van het project in te schatten bij de bevolking in het algemeen en bij de doelgroep in het bijzonder;
- d) elk ander element dat toestaat te oordelen over de in artikel 4, § 2, vermelde selectiecriteria.

§ 2. Deze projecten zullen volgende elementen omvatten:

- a) een toelichting bij het concept duurzame ontwikkeling;
- b) een algemene beschrijving van het voorontwerpplan;
- c) een toelichting bij de globale context van de raadpleging;
- d) een vermelding dat de bevolking aan de raadpleging kan deelnemen via een reactieformulier dat elektronisch of op papier beschikbaar is.

De informatieverbreiding zal met name gerealiseerd worden door middel van publicaties waarin minstens 80 % van de tekstruimte zal worden besteed aan objectieve berichtgeving die refereert naar de drie pijlers en de vijf criteria van duurzame ontwikkeling zoals deze voorkomen in het Federaal Rapport inzake Duurzame Ontwikkeling 2002.

§ 3. De projecten van informatieverbreiding en informatiesessies voorgesteld door de verenigingen en de reportageprojecten voorgesteld door de media zullen moeten worden uitgevoerd tussen 15 februari 2004 en 14 mei 2004.

Art. 4. § 1. De lijst van te betoelagen projecten zal door de Programmatorische Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling worden opgesteld, op basis van onderstaande selectiecriteria, en worden overgemaakt aan de Minister van Duurzame Ontwikkeling.

§ 2. De selectiecriteria van de projecten van informatieverbreiding, informatiesessies en van de reportageprojecten zijn de volgende:

- a) de veronderstelde mediatieke impact;
- b) de veronderstelde impact op het geheel of op een deel van de leden van een vereniging;
- c) het gewicht van de vereniging in ledenaantal of van het medium;
- d) de knowhow van het medium of van de vereniging bij het opzetten van zulke projecten;
- e) de veronderstelde impact van de voorgestelde informatieverbreiding of van de voorgestelde reportage;
- f) het geschatte aantal bereikte personen;
- g) de relevantie van de voorgestelde actie met betrekking tot duurzame ontwikkeling;

-
- h) de frequentie van de verspreiding van de reportage of van de informatie en de omvang van het bereikte publiek per verspreiding;
  - i) het eventueel interactief karakter;
  - j) de voorstelling van minstens twee acties met betrekking tot minstens twee thema's van het voorontwerpplan en de illustratie van deze acties aan de hand van een buitenlands voorbeeld;
  - k) de mogelijkheid voor het betrokken publiek om te reageren op de voorgestelde acties;
  - l) desgevallend het aantal informatiesessies.

Art. 5. Een eerste selectie van projecten zal worden gemaakt vóór 15 januari 2004 op basis van de voorstellen die vóór 9 januari 2004 werden ingediend. Vóór 21 januari 2004 zullen niet-geselecteerde kandidaten hun dossier opnieuw kunnen indienen rekening houdend met de geformuleerde opmerkingen. De selectie uit de opnieuw ingediende projecten zal gebeuren vóór 31 januari 2004.

Art. 6. De toelage zal in twee schijven worden uitgekeerd. Een eerste schijf van 80 % wordt uitgekeerd na ondertekening van het toelagebesluit en 20 % na voorlegging van een schuldvordering met als bijlage het activiteitenverslag en het evaluatierooster met de handgeschreven vermelding "Gezien en goedgekeurd" met als bijlage de overeenkomstige bewijsstukken.

Deze stukken dienen bezorgd te worden aan de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling, North Plaza A, 8e verdieping, Koning Albert II-laan 9, te 1210 Brussel.

Het bedrag van deze toelagen wordt aangerekend op het krediet van het programma 58.02.1201 ("Aankoop van niet-duurzame roerende goederen en diensten") van de begroting van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu voor het begrotingsjaar 2004.

Art. 7. Dit besluit treedt in werking de dag waarop het in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt.

Art. 8. Onze Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 11 december 2003.

ALBERT

Van Koningswege:

De Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken
en Duurzame Ontwikkeling,

Mevr. F. VAN DEN BOSSCHE

**BIJLAGE 9: DE AANKONDIGING VAN DE RAADPLEGING IN HET BELGISCH
STAATSBLAD
(BELGISCH STAATSBLAD 12.02.2004 - ED. 2)**

Raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008

Overeenkomstig de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling (Belgisch Staatsblad van 18 juni 1997) en het koninklijk besluit van 9 januari 2000 tot bepaling van de algemene regels van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling (Belgisch Staatsblad van 14 januari 2000), gewijzigd bij het koninklijk besluit van 2 april 2003 (Belgisch Staatsblad van 11 april 2003), wordt van 15 februari 2004 tot en met 14 mei 2004 een raadpleging van de bevolking georganiseerd over het voorontwerp van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008, dat werd opgesteld ter uitvoering van artikel 4, § 1, van voormelde wet.

Het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling, dat volgens de wet van 5 mei 1997 om de vier jaar moet worden opgesteld, heeft de bedoeling de doeltreffendheid en interne samenhang van het federaal beleid in deze materie te bevorderen. Het legt de maatregelen vast die op federaal niveau moeten genomen worden met het oog op de realisatie van de doelstellingen van een duurzame ontwikkeling. Het houdt rekening met de mogelijke ontwikkelingen op lange termijn en omvat eveneens een actieplan dat modaliteiten vastlegt om het uit te voeren.

Zoals voorzien in artikel 4, § 2, van de wet, werden de maatregelen om het voorontwerpplan een zo ruim mogelijke bekendheid te geven en om de bevolking erover te raadplegen, bepaald bij voormeld koninklijk besluit van 9 januari 2000.

Gedurende de termijn van de raadpleging, die aanvangt op 15 februari 2004 en eindigt op 14 mei 2004, ligt het voorontwerpplan ter inzage in het gemeentehuis van elke gemeente en in iedere openbare bibliotheek erkend door de Vlaamse, Franse of Duitstalige Gemeenschap.

Het voorontwerpplan kan ook worden geraadpleegd via internet op de website "www.plan2004.be". Men kan ook schriftelijk een gratis exemplaar aanvragen bij postbus 2004, 1000 Brussel-1.

Eenieder die opmerkingen heeft op het voorontwerpplan wordt uitgenodigd deze mee te delen aan de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling. De opmerkingen dienen schriftelijk of langs elektronische weg geformuleerd te worden, met een duidelijke vermelding van de auteur en zijn adres en verwijzing naar de specifieke titel of passage uit het voorontwerpplan waarop ze betrekking hebben.

De opmerkingen dienen ten laatste op 14 mei 2004 op het secretariaat van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling toe te komen, hetzij via de post (postbus 2004, 1000 Brussel-1), hetzij langs elektronische weg via de website "www.plan2004.be" of door het pdf-formulier terug te sturen.

Overeenkomstig artikel 4, § 4, van de wet van 5 mei 1997 zal de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling, na afloop van de raadpleging van de bevolking, de ontvangen opmerkingen en uitgebrachte adviezen onderzoeken en

---

het voorontwerpplan omvormen tot een ontwerpplan, dat ter goedkeuring zal worden voorgelegd aan de Ministerraad. Het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 zal daarna bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit worden vastgesteld en bij uittreksel worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.